

Ledningsinsats inom **studie- och yrkesvägledning** i Skåne 2026

Erfarenheter, resultat och lärdomar från tio skånska kommuner

REGION SKÅNE

Ledningsinsats inom studie- och yrkesvägledning i Skåne 2026

Projektansvarig: Charlotta Levin, Näringslivsutvecklare
Avdelningen för Regional utveckling Region Skåne

Konsult: Gabriella Holm (Skolsamverkan Sverige AB)

https://www.skane.se/regional-utveckling-och-kultur/regional-utveckling

Förord

Kompetensförsörjningen är en av Skånes största framtidsutmaningar. Många arbetsgivare har svårt att hitta medarbetare med rätt kompetens, samtidigt som ungdomar och vuxna står inför allt mer komplexa utbildnings- och yrkesval. Studie- och yrkesvägledningen spelar därför en viktig roll för både individens möjligheter och arbetsmarknadens behov av kompetens. En väl fungerande matchning mellan utbildning och arbetsmarknad är en viktig förutsättning för att företag och organisationer ska kunna utvecklas, växa och möta framtidens utmaningar. Det får också konsekvenser för individers etablering på arbetsmarknaden, för samhällets konkurrenskraft och för den långsiktiga hållbara tillväxten.

Aktuella reformer och nationella satsningar, såsom till exempel planerings- och dimensioneringsreformen för gymnasial utbildning och den nationella STEM-strategin, tydliggör behovet av en mer strategisk och sammanhållen studie- och yrkesvägledning. För att reformerna ska få genomslag krävs ett aktivt ledarskap och organisationer som ger vägledningen rätt förutsättningar att bidra till välgrundade framtidsval. Med detta som utgångspunkt initierade Region Skåne en ledningsinsats för tio skånska kommuner. Syftet var att stärka huvudmäns, skolchefers och verksamheters förmåga att utveckla och organisera studie- och yrkesvägledningen som en integrerad och strategisk del av utbildningssystemet.

Denna rapport sammanfattar kommunernas utgångsläge, erfarenheter, resultat och lärdomar från utvecklingsarbetet. Det är glädjande att se det engagemang, den samverkan och de utvecklingssteg som tagits under processens gång. Region Skåne vill genom rapporten sprida resultatet och erfarenheterna vidare och hoppas bidra till fortsatt utveckling och inspiration i fler kommuner och organisationer.

Framtidens kompetensförsörjning påverkas av de val som dagens elever och studerande gör. När dessa val stöds av en välorganiserad och strategisk studie- och yrkesvägledning med ett tydligt ledarskap som prioriterar frågan, stärks individens möjligheter att göra välgrundade val. Det bidrar till bättre förutsättningar för såväl individen som ett hållbart växande Skåne.

Anna Pettersson, *utvecklingsdirektör*
Avdelningen för Regional utveckling, Region Skåne

Sammanfattning

Studie- och yrkesvägledning har stor betydelse för elevers och studerandes framtida val. Forskning och nationella utvärderingar visar att vägledningens kvalitet påverkas av hur arbetet organiseras, prioriteras och leds. Arbetsmarknadens utveckling och utbildningsreformer ställer också nya krav på huvudmän och skolledare. Mot denna bakgrund genomförde Region Skåne under februari – september 2026 en ledningsinsats riktad till huvudmän i tio skånska kommuner. Det övergripande målet var ”En stärkt utveckling och plan för studie- och yrkesvägledning på huvudmannanivå, från förskola till vuxenutbildning”. Insatsens fokus var styrning, ledning och organisering av verksamheten.

Vid starten beskrev kommunerna gemensamma utmaningar kring strategisk styrning, likvärdighet och systematiskt kvalitetsarbete. Under sex träffar varvades kunskapsinslag och erfarenhetsutbyte med utvecklingsarbete i kommunerna. Rapporten bygger främst på deras egna skriftliga berättelser om vårens arbete, kompletterade med utvärderingar och skattningar. Genomförda insatser omfattar kartläggningar, nulägesanalyser, diskussioner i ledningsgrupper och nya samarbeten. Därutöver beskrivs beslut och påbörjade förändringar kring samordning, vägledningsresurser och revidering av planer.

Erfarenheterna visar på flera gemensamma lärdomar. En central lärdom är att utmaningen sällan är att ta fram en plan, utan att skapa strukturer som gör att den används, följs upp och omsätts i verksamheten. Aktivt ledningsägarskap, tydliga mandat, gemensam kunskap och kartläggningar som grund för prioriteringar framstår som viktiga faktorer. Studie- och yrkesvägledningen behöver med stöd av ett tydligt och aktivt ledarskap förflyttas från individberoende insatser till ett gemensamt och organisatoriskt förankrat uppdrag. Andra utvecklingsbehov är mer systematisk samverkan mellan skola och arbetsliv samt insatser som tidigt vidgar elevernas och de studerandes perspektiv och utmanar begränsande föreställningar.

Vid vårens avslutande träff bedömde deltagarna insatsens förväntade bidrag till målen positivt och lyfte erfarenhetsutbytet, den ökade kunskapen och de egna kartläggningarna som värdefulla. De individuella skattningarna visade högre medelvärden i september än i februari inom samtliga områden, bland annat kring konkretisering av nationella mål och rutiner för planering och uppföljning.

Sammantaget visar kommunernas berättelser och deltagarnas reflektioner på en ökad medvetenhet om vägledningens strategiska betydelse och behovet av gemensamt ledningsansvar. Framåt framträder behov av bättre uppföljning av valkompetens och resultat, kompetensutveckling för lärare, tidiga insatser i förskolan och F–6 samt en tydligare progression genom utbildningskedjan. Samverkan mellan skolformer och förvaltningar behöver utvecklas och studie- och yrkesvägledningens koppling till dimensionering och regional kompetensförsörjning behöver stärkas.

Avslutningsvis lämnas rekommendationer för det fortsatta arbetet.

Innehåll

INLEDNING 6

GENOMFÖRANDE 7

KOMMUNERNAS BERÄTTELSER 11

- Bjuv 12
- Helsingborg 14
- Höganäs 17
- Klippan 19
- Lund 22
- Osby 24
- Tomelilla 27
- Trelleborg 30
- Örkelljunga 32
- Östra Göinge 35

GEMENSAMMA MÖNSTER OCH LÄRDOMAR 37

DELTAGARNAS UPPLEVDA NYTTA OCH BEDÖMNING 40

ERFARENHETSUTBYTE I SEPTEMBER 43

SAMLADE SLUTSATSER OCH REKOMMENDATIONER 46

REFERENSER 49

STORT TACK TILL ALLA MEDVERKANDE 50

Inledning

Studie- och yrkesvägledningens betydelse för elevers och studerandes framtida studie- och yrkesval är väl etablerad. Forskning och nationella utvärderingar visar samtidigt att kvaliteten i vägledningen i hög grad påverkas av hur arbetet organiseras, prioriteras och leds. Goda förutsättningar skapas genom strukturer, processer och ledningsbeslut på huvudmanna- och verksamhetsnivå. Samtidigt ställer utvecklingen på arbetsmarknaden och aktuella reformer inom utbildningssystemet nya krav på huvudmän, skolchefer och rektorer.

Mot denna bakgrund initierade Region Skåne insatsen utifrån ett regionalt utvecklingsperspektiv där en mer strategiskt organiserad studie- och yrkesvägledning bedöms kunna bidra till bättre förutsättningar för individer att orientera sig i utbildnings- och arbetslivsfrågor. Målet var att stärka styrning, ledning och organisering av studie- och yrkesvägledningen samt att stödja framtagandet eller vidareutvecklingen av huvudmannaplaner för studie- och yrkesvägledning från förskola till vuxenutbildning.

Kommuner ansökte om att delta genom att svara kort på två frågor:

1) *Motivera varför ni vill delta i insatsen ledningsinsats inom studie- och yrkesvägledning. Beskriv gärna specifikt vilka utmaningar ni ser kring området hos er, just idag och hur er medverkan i insatsen skulle bidra till att lösa dessa.*

2) *Insatsen ämnar ha långsiktiga och hållbara effekter på studie- och yrkesvägledningen i er kommun. Om ni blir antagna att genomgå utbildningsinsatsen, hur ska ni arbeta för att resultatet implementeras och leder till hållbara resultat på sikt i er kommun?*

Utifrån svaren ovan antogs totalt 10 kommuner för medverkan i insatsen. Deltagandet bestod av skolchef eller motsvarande huvudmannaföreträdare tillsammans med en till två nyckelpersoner med ansvar för att leda och utveckla studie- och yrkesvägledningen i kommunen.

Skolsamverkan Sverige AB anlitades som konsult och ansvarig utbildare. Insatsen genomfördes mellan februari och september 2026 och omfattade totalt sex utbildningstillfällen. Insatsen var finansierad av regionala utvecklingsnämnden i Skåne och förutsatte kommunernas aktiva engagemang och prioritering av tid och resurser.

Rapporten beskriver de deltagande kommunernas utgångsläge, deras påbörjade utvecklingsarbete och de erfarenheter som hittills vuxit fram i arbetet med att utveckla styrning, ledning och organisering av studie- och yrkesvägledningen från förskola till vuxenutbildning.

Charlotta Levin, *Näringslivsutvecklare*
Avdelningen för Regional utveckling, Region Skåne

Genomförande

Ledningsinsats inom studie- och yrkesvägledning i Skåne 2026 - med fokus på styrning, ledning och organisation av verksamheten

Deltagande kommuner: Bjuv, Helsingborg, Höganäs, Klippan, Lund, Osby, Tomelilla, Trelleborg, Örkelljunga, Östra Göinge

Ledningsinsatsen utgick från ett övergripande mål och fem delmål som Region Skåne formulerat för att stärka kommunernas strategiska arbete med studie- och yrkesvägledning. Målen låg till grund för utbildningsupplägget och det utvecklingsarbete som deltagarna förväntades bedriva i sina respektive kommuner.

Mål:
En stärkt utveckling och plan för studie- och yrkesvägledning på huvudmannanivå, från förskola till vuxenutbildning

Delmål:

- Att ledningen prioriterar och organiserar för området
- Att ledningen tänker och agerar mer systematiskt och uppdaterar personal inkl. kompetenshöjande insatser lokalt
- Att beslut tas på högre nivå som möts hela vägen ner
- Ökad systematik i arbetet med samverkan skola – arbetsliv
- Ökad likvärdighet vad det gäller studie- och yrkesvägledning i Skåne

Den generella idén för utbildningsupplägget var att utifrån rådande föreskrifter och styrdokument leda deltagarna genom olika steg i det systematiska kvalitetsarbetet för att de olika huvudmännen bättre ska kunna prioritera, utveckla och implementera studie- och yrkesvägledningen i sin verksamhet. Från början var planen att träffas fysiskt fyra halvdagar i Skåne under våren och samlas för ett erfarenhetsutbyte under hösten. I kommunernas ansökningar såg vi att en gemensam nämnare var utmaningar inom vuxenutbildningen, därför sattes ett digitalt extratillfälle in kring just SYV-VUX. Genom föreläsningar, gruppdiskussioner, rapporter, tillgång till stödmaterial och det egna engagemanget i verksamhetsarbetet på hemmaplan gavs goda förutsättningar att flytta fram positionerna.

SYV = hela området studie- och yrkesvägledning
SSA = samverkan skola – arbetsliv

Bra att tänka efter innan

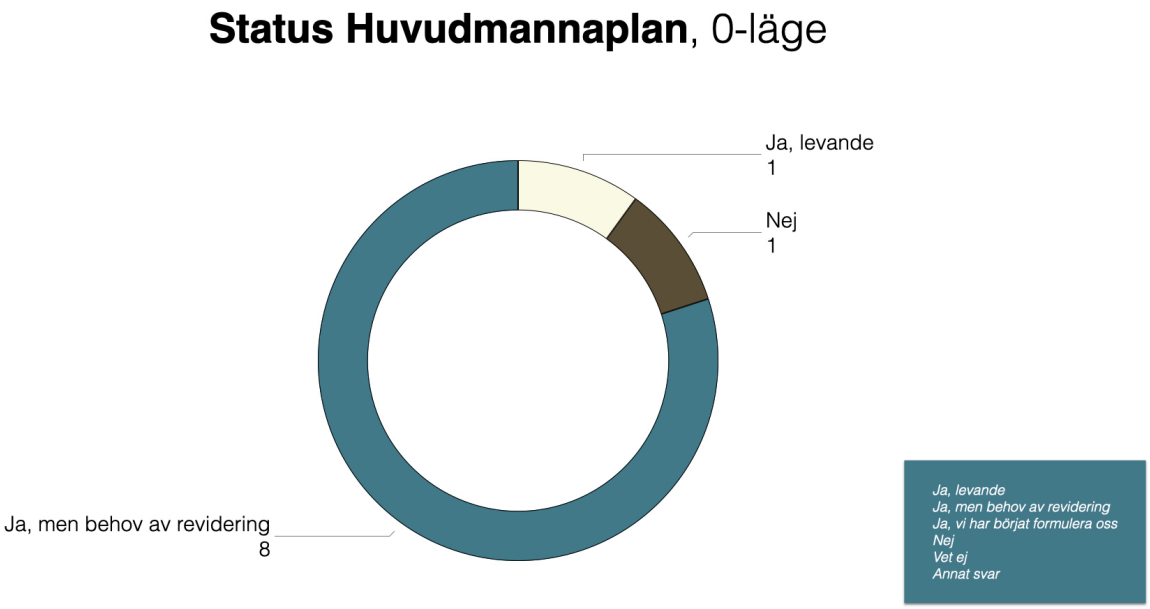
I inledningen nämns att kommuner ansökt om att delta i ledningsinsatsen genom att svara kort på två frågor*. Svaren visade att kommunerna i hög grad delade liknande utmaningar inom studie- och yrkesvägledning:

- Tydligt identifierat behov av stärkt strategisk styrning och ledningsansvar för studie- och yrkesvägledning på huvudmannanivå
- Uttalade utmaningar kring likvärdighet i studie- och yrkesvägledningen mellan skolor, skolformer eller målgrupper
- Behov av ökad systematik samt tydlig koppling mellan studie- och yrkesvägledning och det systematiska kvalitetsarbetet
- Behov av tydligare koppling mellan studie- och yrkesvägledning och arbetsmarknadens behov av kompetens

- Ambition att utveckla samverkan mellan skola och arbetsliv på ett strukturerat och långsiktigt sätt
- Medvetenhet om det kompensatoriska uppdraget och behov av tidiga, riktade insatser, särskilt för elever och studerande i behov av stöd

*1) Motivera varför ni vill delta i insatsen ledningsinsats inom studie- och yrkesvägledning. Beskriv gärna specifikt vilka utmaningar ni ser kring området hos er, just idag och hur er medverkan i insatsen skulle bidra till att lösa dessa.
2) Insatsen ämnar ha långsiktiga och hållbara effekter på studie- och yrkesvägledningen i er kommun. Om ni blir antagna att genomgå utbildningsinsatsen, hur ska ni arbeta för att resultatet implementeras och leder till hållbara resultat på sikt i er kommun?

Vidare beskrev kommunerna i stor utsträckning att insatsens resultat skulle omsättas i gemensamma styrdokument, såsom huvudmannaplaner eller strategier för studie- och yrkesvägledning, samt integreras i det systematiska kvalitetsarbetet. Vikten av spridning av kunskap och kollegialt lärande framhölls för att säkerställa att kompetens och arbetssätt inte stannar hos enskilda deltagare. Beträffande befintliga huvudmannaplaner vid insatsens start såg bilden ut som nedan: 1 levande, 8 i behov av revidering och 1 nej/finns ej.

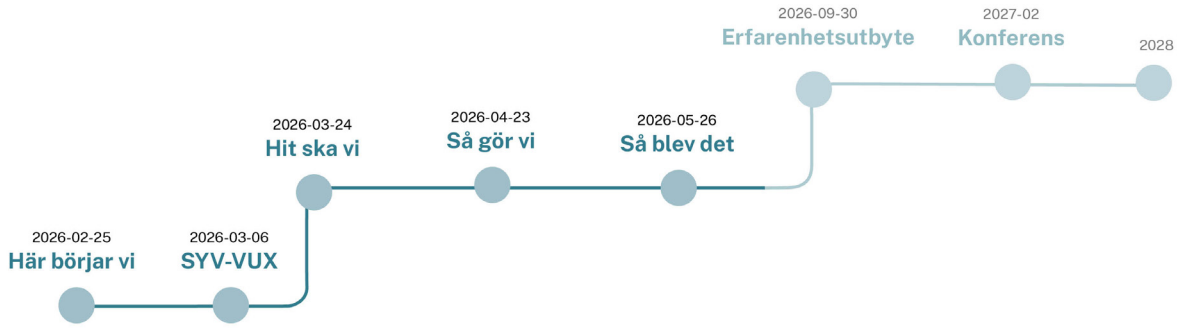

Vårens fem träffar

Utifrån ansökan hade deltagarna förkunskap och insikt om nuläget i sina kommuner. Våra gemensamma träffar kunde ägnas åt fördjupad kunskap, diskussioner och erfarenhetsutbyten kring frågorna Var är vi? Vart ska vi? Hur gör vi? Ett stående inslag var inspel från kommuner och initiativ runt om i landet som på olika sätt satt fokus på och utvecklat SYV-området i stort och SSA-arbetet specifikt.

Mellan träffarna förväntades deltagarna arbeta vidare på hemmaplan, vilket tydliggjorts redan vid ansökan. Syftet var att omsätta kunskaper i den egna verksamheten och driva utvecklingsarbetet framåt. Arbetet omfattade bland annat kartläggningar, reflektions- och diskussionsfrågor samt inläsning av fördjupande rapporter, se referenser.

Nedan följer utbildningsuppläggets övergripande innehåll och därefter kommunernas egna berättelser om sin uppstartsprocess från februari till maj.

1. *(feb)* Här börjar vi.

Utifrån rådande föreskrifter och rapporter fick vi ökad kunskap kring SYV-området, skolans uppdrag och nationella utmaningar. Vi strävade mot en gemensam kunskapsbas och samsyn. Genom skattningsformulär identifierade vi nuläget för kommunens och gruppens SYV-arbete samt initierade en kartläggning på hemmaplan.

2. *(mars)* SYV-VUX.

Här lyftes Skolinspektionens kvalitetsgranskning av studie- och yrkesvägledning i kommunal vuxenutbildning med primärt fokus på kriteriet huvudmans och rektors organisering av verksamheten. Medverkade gjorde Stockholms universitet och granskningens två bästa kommuner.

3. *(mars)* Hit ska vi.

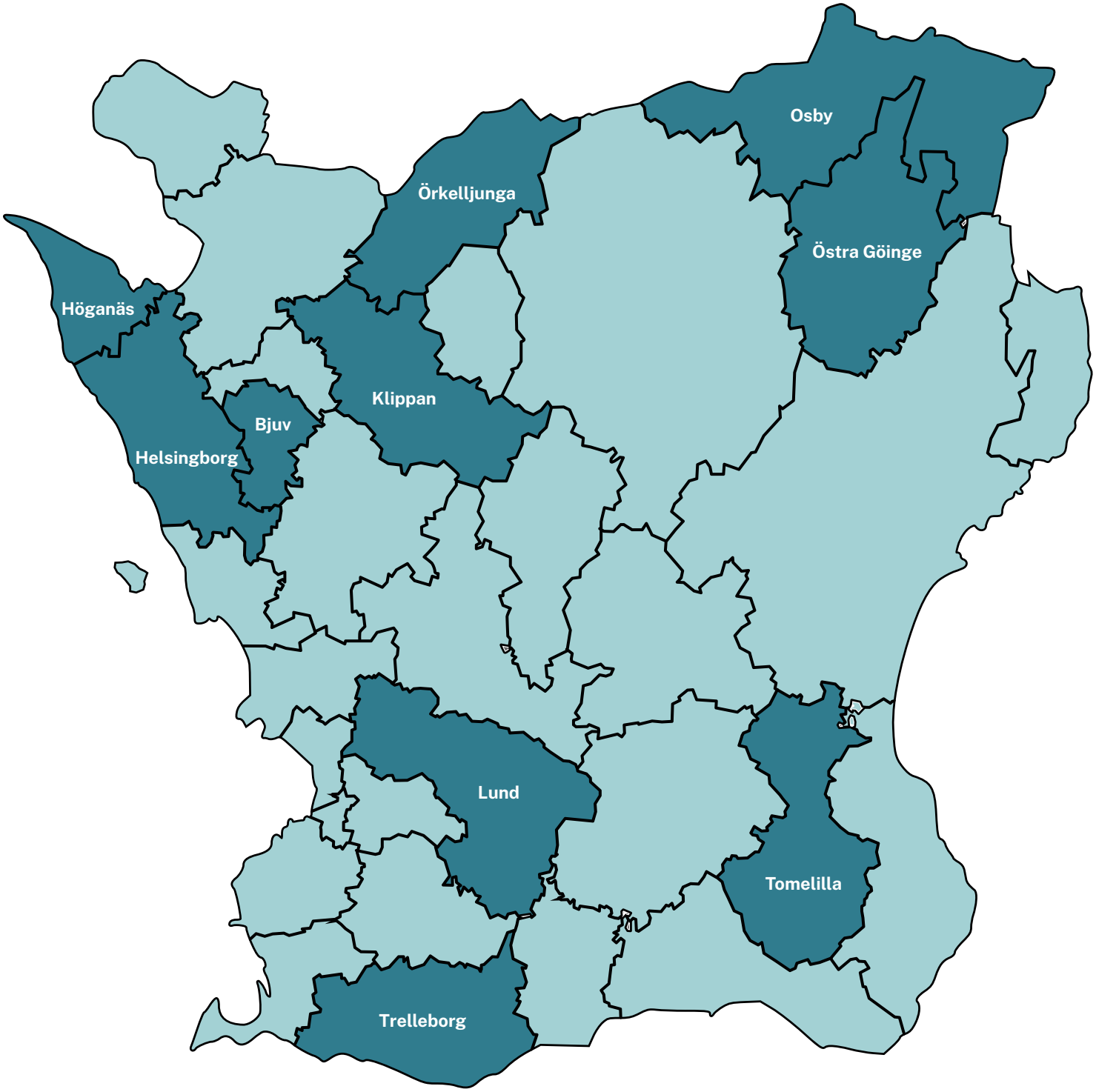
Utifrån nyvunnen kunskap, lokal skattning och kartläggning reflekterade vi kring nya insikter om nuläget i kommunen samt vart vi var på väg. Vilka mål kunde formuleras på kort och lång sikt och vad är viktigt att prioritera på huvudmannanivå för att skapa förutsättningar för önskad SYV-utveckling.

4. *(april)* Så gör vi.

Utifrån det systematiska kvalitetsarbetet reflekterade vi kring hur en utvecklingsprocess kan se ut lokalt med målbild att bli långsiktigt hållbar. Även vilket stöd huvudman behöver ge skolorna för att de ska lyckas att i ökad utsträckning och mer systematiskt integrera SYV/SSA i sin ordinarie verksamhet.

5. *(maj)* Så blev det.

Vi avslutade vårens utvecklingsprocess genom att summera, skriftligt och muntligt, insikter och vilka steg som tagits under våren. Vi tittade även framåt, hur arbetet med implementering av önskat läge var planerat och organiserat och vilket var nästa mål att uppnå?

Kommunernas berättelser

– Sammanfattning och reflektion kring vårens arbete med ledningsinsatsen för studie- och yrkesvägledning

Bjuv

Motivering och mål: Varför har vi gjort detta?

Vår medverkan i denna ledningsinsats föddes ur en insikt om att studie- och yrkesvägledning är en strategisk nyckelfaktor för kommunens framtida kompetensförsörjning och invånarnas sysselsättning. Vi identifierade tidigt att vårt SYV-arbete var fragmenterat och saknade en röd tråd från förskola till vuxenutbildning, vilket resulterade i en ojämlik kvalitet för eleverna. Målet har varit att gå från personbundna initiativ till en systematisk, huvudmannastyrd process.

Insikter från nuläget: Vad har vi lärt oss?

Under våren har vi genomlyst verksamheten och identifierat flera kritiska utvecklingsområden:

- **Bristande systematik:** Mycket gott arbete sker ute på skolorna, men det är ofta personbundet och saknar formell förankring i styrkedjan.
- **Den ”döda” SYV-planen:** Vi har konstaterat att det finns en SYV-plan, men att den inte är ”levande” eller tillräckligt känd i organisationen.
- **Huvudmannens roll:** Det har funnits en avsaknad av tydlig riktning och stöd från huvudmannanivå till rektorerna gällande SYV-uppdraget.
- **Samverkan skola-arbetsliv:** Denna har i hög grad varit ad-hoc och styrd av enskilda lärares kontakter snarare än en formaliserad strategi för att möta arbetsmarknadens behov, exempelvis inom vård och industri.

Analys av rektorsskattningarna: En varierad bild

Genomförda skattningar visar på stora skillnader mellan enheterna, vilket bekräftar behovet av ökad likvärdighet:

- **Utmaningar:** På vissa skolor, som X-skolan, skattades rutiner, samarbete mellan professioner och rapportering till huvudman relativt lågt. På Y-skolan lyftes behovet av mer tid och bättre framförhållning för att SYV-arbetet ska kunna genomsyra verksamheten.
- **Styrkor och behov:** Den anpassade grundskolan uppvisade generellt höga värden, men även där fanns förbättringspotential kring ansvarsfördelning och rapportering. Gemensamt för flera skolor är att elevernas behov av SYV inte har kartlagts systematiskt och att stödet från huvudmannen upplevs som otillräckligt.

Vägen framåt: Strategiska steg för hållbarhet

För att säkerställa att vårens arbete leder till bestående förändring fokuserar vi nu på följande steg:

1. Formell förankring: Den stärkta strategin och den reviderade SYV-planen ska läggas fram för politisk nämnd för att säkra resurser och prioritering.
2. Integrering i SKUA: SYV-målen ska bli en naturlig del av det systematiska kvalitetsarbetet (från förskola till vuxenutbildning). Det innebär bland annat ett nytt avsnitt i kvalitetsrapporterna med fokus på ”skola och omvärld”.
3. Kompetensutveckling: En plan för lokal kompetenshöjning för både SYV-personal och rektorer tas fram för att stärka den breda vägledningen.
4. Strukturerad samverkan: Vi formaliserar samarbetet med näringslivet för att ge studerande en bättre bild av bristyrken och karriärmöjligheter i Skåne.

Avslutande reflektion

Vårens process har gett oss de verktyg som krävs för att gå från en reaktiv till en proaktiv ledning av SYV-frågorna. Genom att tydliggöra rektors mandat och huvudmannens ansvar bygger vi en robust struktur som inte bara stöttar den enskilda eleven i deras val, utan också bidrar till regionens långsiktiga tillväxt.

Bjuv i maj 2026

Magnus Wahlberg, *förvaltningschef utbildningsförvaltningen*
Malin Ozmander, *enhetschef vägledningscentrum*
Helene Berggren, *verksamhetschef Bjuv Lärcentrum*
Fredrik Svensson, *kvalitets- och utvecklingsledare*

Helsingborg

Vilket var vårt ursprungliga motiv att delta i ledningsinsatsen, vilka utmaningar såg vi?

Vårt ursprungliga motiv att delta i ledningsinsatsen var att stärka studie- och yrkesvägledningen som en strategisk fråga på huvudmannanivå och skapa bättre förutsättningar för långsiktig kompetensförsörjning. Vi såg att vägledningen ofta blev personberoende och att ansvaret i praktiken låg hos studie- och yrkesvägledarna, snarare än att vara en naturlig del av hela verksamhetens uppdrag. Samtidigt stod vi inför flera större förändringar kopplade till dimensionering, arbetsmarknadens behov och vuxenutbildningens ansvar i kompetensförsörjningsfrågan. Vi såg också behov av tydligare samverkan mellan utbildning och arbetsliv samt mer hållbara strukturer för samarbete internt.

Vilka mål satte vi? Kortsiktiga för vårterminen och långsiktiga för SYV-området.

Under våren satte vi både kortsiktiga och långsiktiga mål. På kort sikt handlade det om att samla ledningsgruppen kring frågan, skapa samsyn och tydliggöra vad ”vägledning som hela förvaltningens ansvar” faktiskt innebär hos oss. Vi ville också påbörja arbetet med en strategisk SYV-plan för 2026 och initiera dialoger ute i lärarlagen för att bredda förståelsen av vägledning.

På längre sikt handlar målen om att skapa mer hållbara och systematiska strukturer, minska personberoendet och stärka elevernas valkompetens genom att integrera studie- och yrkesvägledning tydligare i hela utbildningskedjan. Ambitionen är också att stärka kopplingen mellan utbildning, arbetsliv och kompetensförsörjning samt skapa en mer likvärdig vägledning för våra elever.

Vilka insikter/tankar har väckts under våren?

En viktig insikt under våren har varit hur avgörande ledningens ägarskap är för att utvecklingsarbetet ska få verklig effekt. Vi har blivit mer medvetna om hur sårbart det blir när viktiga processer bygger på enskilda personers engagemang istället för gemensamma strukturer.

Arbetet har också tydliggjort att vägledning behöver förstås betydligt bredare än enskilda vägledningssamtal. Lärare, administratörer, chefer och andra funktioner behöver alla bidra till elevernas förståelse för utbildning, arbetsliv och framtida val. Vi har även sett vikten av att skapa gemensamma forum och ett gemensamt språk för frågorna för att arbetet ska bli långsiktigt hållbart.

Vilka steg har vi tagit under våren på HM-nivå, vad har vi faktiskt gjort?

På huvudmannanivå har vi under våren samlat frågan i ledningsgruppen och arbetat med att tydligare definiera vägledning som hela förvaltningens uppdrag. Vi har träffat SYV-koordinator på SFF för erfarenhetsutbyte och samverkan, skapat en NotebookLM samt påbörjat ett embryo till en strategisk SYV-plan för 2026.

Vi har även initierat arbete i lärarlagen kring breddad förståelse av vägledning och kommer att koppla specifik SYV-resurs till det fortsatta utvecklingsarbetet. Arbetet har därmed gått från idé och behovsbild till konkret organisering och strukturutveckling.

Hur organiserar vi för arbetet framåt, vad är nästa steg?

Framåt behöver vi fortsätta gå från samsyn och uppstart till implementering och systematik. Nästa steg handlar om att tydliggöra roller och ansvar, skapa hållbara forum för samverkan och integrera vägledning tydligare i undervisning och verksamhetsutveckling.

Arbetet behöver också kopplas närmare det systematiska kvalitetsarbetet för att vi ska kunna följa effekterna över tid. Vi vill kunna se om elevernas valkompetens stärks, om övergången till arbete eller vidare studier förbättras och om vägledningen blir mer likvärdig och mindre personberoende.

Vad har varit viktigt att prioritera på HM-nivå för att utveckling ska komma igång?

Det som varit viktigast att prioritera på huvudmannanivå har varit att skapa samsyn, tydligt ledningsägarskap och gemensam förståelse för varför frågan är strategiskt viktig. En viktig lärdom är att utvecklingsarbete av den här typen behöver börja i ledningen och förankras där innan det kan få genomslag i verksamheten.

Vi har också prioriterat att skapa tid för dialog och gemensam reflektion för att börja bygga strukturer som kan hålla över tid och inte vara beroende av enskilda personer.

Hur tänker vi följa upp våra insatser inom studie- och yrkesvägledning, vilka effekter letar vi efter för att veta att det vi gör faktiskt stärker elevernas valkompetens?

Vi vill följa upp både strukturella och individnära effekter. Det handlar bland annat om elevernas genomströmning, övergång till arbete eller fortsatta studier samt elevernas förståelse för arbetsmarknad och utbildningsvägar. Vi vill också undersöka hur eleverna upplever stödet i sina valprocesser och om vägledningen blivit mer tillgänglig och likvärdig.

Samtidigt behöver vi följa upp organisationens utveckling och se om samverkan mellan olika funktioner fungerar bättre än tidigare och om vägledningen i högre grad blivit ett gemensamt ansvar i verksamheten. Uppföljningen behöver integreras i det systematiska kvalitetsarbetet för att skapa långsiktighet.

Våra bästa tips till andra kommuner som vill komma igång!

Vårt främsta tips till andra kommuner är att börja med ledningens ägarskap och skapa en gemensam förståelse för vad vägledning innebär i praktiken. Det är viktigt att tidigt tydliggöra att studie- och yrkesvägledning inte är en isolerad funktion utan ett gemensamt ansvar som behöver genomsyra verksamheten.

Det är också viktigt att bygga hållbara strukturer tidigt, involvera lärarna i arbetet och tänka långsiktigt snarare än att fokusera på enskilda aktiviteter. För oss har det varit värdefullt att skapa forum för gemensamma diskussioner och att koppla arbetet tydligt till kompetensförsörjning och arbetsmarknadens behov.

Helsingborg i maj 2026

Ragnar Mattsson, *verksamhetschef Vuxenutbildningen*
Andreas Olsson, *rektor Vuxenutbildningen*
Olof Jensén, *biträdande rektor Vuxenutbildningen*
Sara Holmberg, *rektor Vuxenutbildningen*

“En viktig insikt under våren har varit hur avgörande ledningens ägarskap är för att utvecklingsarbetet ska få verklig effekt.”

Höganäs

HÖGANÄS KOMMUN

Bakgrunden till att utbildningsförvaltningen i Höganäs kommun anmälde sitt intresse till att delta i Region Skånes ledningsinsats var att förvaltningen hade identifierat ett behov av att göra ett omtag gällande läroplansområdena ”Skola och omvärld” och ”Utbildningsval - arbete och samhällsliv” för att kunna säkerställa en likvärdig studie- och yrkesvägledning och för att läroplansområdena på ett tydligare sätt ska vara hela skolans ansvar.

Som ett led i detta omtag anställde förvaltningen inför vårterminen 2026 en studie- och yrkesvägledare som dels har i uppdrag att arbeta som studie- och yrkesvägledare på en av kommunens grundskolor och dels ansvara för förvaltningens nätverk för studie- och yrkesvägledare i syfte att löpande utveckla och kvalitetssäkra arbetet med studie- och yrkesvägledningen. En annan åtgärd som förvaltningen vidtog sommaren 2025 var att inrätta en SSA-samordnartjänst för att stärka och utveckla kopplingen mellan skola och arbetsliv.

Ett deltagande i ledningsinsatsen förväntades bidra med kunskap och inspiration in i förvaltningens pågående utvecklingsarbete för att nå våra övergripande mål:

Studie- och yrkesvägledningen är hela skolans ansvar

Målet är att ansvarsfördelningen mellan rektor, studie- och yrkesvägledare och lärare ska vara tydlig, och att det finns en gemensam förståelse för att studie- och yrkesvägledning är hela skolans ansvar.

En likvärdig studie- och yrkesvägledning av hög kvalitet

Målet är att säkerställa en likvärdig studie- och yrkesvägledning av hög kvalitet i hela kommunen, där alla elever ges förutsättningar att utveckla valkompetens och göra välgrundade studie- och yrkesval.

Det vi tar med oss från ledningsinsatsen in i vårt fortsatta arbete är olika exempel på upplägg kring skola-arbetsliv och förvaltningsövergripande syv-planer som andra kommuner har presenterat, såsom mentorsföretag kopplade till tre olika årskurser, att använda sig av begreppet arbetsliv är hela skolans ansvar istället för studie- och yrkesvägledning är hela skolans ansvar, just för att komma ifrån fokuset på funktionen studie- och yrkesvägledare. Vi kommer att lyfta in statistik som visar på genomströmning, avhopp etc för att skapa en angelägenhet kring valkompetens och för att kunna mäta effekterna av vårt arbete. Skattningsunderlaget har vi justerat något och använt oss av i rektorsgruppen och nätverket för våra studie- och yrkesvägledare för att få till stånd intressanta diskussioner och reflektioner som är viktiga för vårt fortsatta gemensamma arbete. Litteraturtips har bidragit med nya kunskaper och insikter som bekräftar det vi har identifierat i vår egen organisation och som stärker oss i vårt arbete framåt. Några för oss centrala resultat som framkom i en av Skolinspektionens granskningar var att, 1) frågor som rör arbetslivet berörs inte i undervisningen i den omfattning som det är tänkt eftersom det saknas utrymme i utbildningen och för att många lärare tycker att det är svårt och saknar stöd för genomförandet, 2) rektorerna behöver förmedla till lärarna att studie- och yrkesvägledning i vid bemärkelse är

hela skolans uppdrag och skapa förutsättningar för lärare och studie- och yrkesvägledaren att samverka kring frågor som rör elevernas val för framtiden, 3) studie- och yrkesvägledaren saknar ofta insyn i lärarnas arbete med att integrera studie- och yrkesvägledning i undervisningen samt, 4) varken studie- och yrkesvägledaren eller lärarna får den kompetensutveckling som de behöver för att kunna utföra uppdraget med att ge eleverna studie- och yrkesvägledning. Rektorerna har inte heller alltid kunskap om vilken kompetens som personalen besitter.

Utifrån våra övergripande mål, med inspiration från det vi har tagit med oss från ledningsinsatsen, har vi följande genomförandeplan:

- Ta fram en förvaltningsövergripande SYV-plan med en tillhörande mall för en lokal SYV-plan. Den övergripande planen kommer att innehålla förslag på en mängd aktiviteter, varav några kommer att vara obligatoriska att genomföra på samtliga grundskolor. Många av aktiviteterna i SYV-planen kräver ett förarbete, genomförande och en uppföljning/utvärdering som involverar lärare och/eller studie- och yrkesvägledare/SSA-samordnare, samt ett engagemang från skolledningen. I mallen kommer ansvar och uppföljning/utvärdering av de olika aktiviteterna vara tydligt framskrivet.
- Genom utbildningsförvaltningens SYV-nätverk skapa likvärdighet, kvalitet och utveckling av studie- och yrkesvägledarnas uppdrag. Bl.a. kommer vi att ha dialog kring olika vägledningsmodeller och tillsammans fördjupa oss i strategisk vägledning.
- Erbjuda våra lärare kompetensutveckling i arbetsmarknadskunskap och studie- och yrkesvägledning. Under hösten 2026 genomför vi en pilot där IUC (industriellt utvecklingscentrum) kommer att föreläsa om arbetsmarknadskunskap och gymnasieval på en av våra grundskolor tillsammans med den lokala studie- och yrkesvägledaren.
- Ta fram kriterier som visar på progression och följa upp dem i det systematiska kvalitetsarbetet på huvudmannanivå.
- Löpande dialog och förankring i rektorsgruppen kring utvecklingsprocessen för att involvera dem och uppmuntra till delaktighet.

Vår medverkan i den här insatsen förväntas bidra till att öka studie- och yrkesvägledarnas kompetens, skapa bättre förutsättningar och förståelse för deras grunduppdrag samt öka likvärdigheten i kommunen.

Höganäs i maj 2026

Erika Blücher, *administrativ chef på utbildningskontoret*
Anna Berglund, *SSA-samordnare*
Josefin Ekenberg, *SYV och nätverksledare*

Klippan

Medverkan i ledningsinsats inom studie- och yrkesvägledning

Det övergripande motivet att delta i utvecklingsinsatsen var att arbeta vidare för förbättrad kvalitet och en ökad måluppfyllelse genom att stärka förutsättningarna för en mer likvärdig vägledning på individ-, grupp-, enhets- och kommunnivå och för att långsiktigt bidra ytterligare till kompetensförsörjningen i samhället. Forskning och regionala analyser visar att ledningens engagemang och strukturen i arbetet är avgörande för att kunna uppnå framgång med SYV. Region Skånes erbjudande att delta i ledningsinsatsen kom i rätt tid i vårt utvecklingsarbete.

Kort- och långsiktiga målsättningar inför deltagandet:

- Revidera och utveckla huvudmannaplanen som grund för SYV-arbetet.
- Stärka det strategiska ledarskapet och långsiktiga arbetet med SYV i både det snäva och breda perspektivet, från förskola till vuxenutbildning.
- Öka likvärdigheten och minska personberoendet genom kollegialt lärande och gemensamma rutiner.
- Utveckla det kompensatoriska SYV-arbetet.
- Utveckla samverkan med arbetslivet och öka elevernas kunskap om yrken och framtidsvägar.

Insikter och tankar utifrån deltagandet i utvecklingsinsatsen:

- Ett flertal mycket goda exempel på hur andra huvudmän har organiserat SYV-arbetet, resurser som avsätts och arbetsmetoder som tillämpas för att kunna möta behoven.
- Bra diskussioner, givande erfarenhetsutbyte och nätverkandet vid träffarna.
- Målsättningen är att gå från ett reaktivt förhållningssätt till att förstärka tidiga insatser.
- Vi behöver ge eleverna förutsättningar att utveckla en bättre valkompetens för att fatta välgrundade val inför sin framtid och kunna se vilka möjligheter som framtiden kan ge.
- SYV-arbetet har ofta upplevts utmanande att ta plats när stort fokus lagts på betygsgrundande insatser kopplade till elevernas mer mätbara kunskapsutveckling, till exempel inom läs- och skriv eller undervisningen inom matematik.

Konkreta steg, aktiviteter eller handlingar som har vidtagits under ledningsinsatsen:

- I samband med ledningsinsatsen har skolledarna fått en genomgång av resultatet från kartläggningen, avstämningsmöten har genomförts mellan träffarna för deltagarna i ledningsinsatsen och förvaltningens ledningsgrupp har flera gånger följt upp arbetet.
- Klippans kommun har omorganiserat arbetet i en central SYV-organisation från 2024. Deltagandet i ledningsinsatsen har givit ledningsgruppen goda förutsättningar att följa upp effekterna av det omorganiserade arbetet.
- Kartläggningen som genomfördes vid deltagandet i ledningsinsatsen visar på att vi trots införande av den nya organisationen fortsatt har utmaningar med likvärdigheten inom och mellan skolenheterna samt även mellan skolformerna.

Övergripande effekter av deltagandet utifrån en huvudmannanivå och det fortsatta arbetet:

- Förvaltningens ledningsgrupp har utifrån en analys av förutsättningarna beslutat om att titta på möjligheterna att kunna utöka de tidigare SYV-insatserna genom att prioritera arbetet i grundskolorna högre. Utifrån kommande beslutet om prioritering av resurser för SYV-arbetet ska elever eller studerande få en mer kvalitetssäkrad SYV-tillgång, även på kommunens F-6 skolor.
- Efter övervägande om en justering av arbetsorganisationen och arbetsinriktningen ska huvudmannaplanen revideras som grund för det fortsatta SYV-, SSA- och valkompetensarbetet, från förskola till vuxenutbildning.
- Samtliga skolenheter kommer att få i uppdrag att kvalitetssäkra sina aktivitetsplaner.
- Aktivitetsplaner per stadium för att visa exempel på vad man gör/kan göra.
- Workshop för utvecklingen av SYV, SSA och valkompetens genomförs med kommunens skolledare. Målsättningen är att vi ska ta fram en långsiktig plan och kvalitetssäkra ett ”gemensamt språk” kring SYV-frågor i ledningen och bland våra medarbetare.
- Vi ska förankra SYV som ”hela skolans ansvar” i våra forum och återkommande möten med skolledarna för att tidigt skapa en förståelse att alla medarbetare har en roll i att stärka elevernas valkompetens.
- Utveckla samarbetet över stadiegränserna för att tydliggöra både för elever och pedagoger vad som händer i nästa steg/steget under och skapa bryggor.

Fortsatt utveckling av arbetet utifrån att eleverna ska få en ökad bred valkompetens:

- Fortsatta satsningar kommer att göras för att utveckla samverkan med arbetslivet (SSA) och öka elevernas kunskap om yrken och framtidsvägar. SSA-arbetet och PRAO-arbetet fungerar bra i Klippan, även om det är personbundet.
- Alla åk 2,4,6 har ett fadderföretag och kontaktpersoner på skolorna. Bondens dag, Framtidsmässan är gemensamma SSA-insatser tillsammans med Näringsliv.
- Vi behöver jobba för att stärka ungdomarnas framtidstankar tidigare. Yrkesmässan i Helsingborg för åk 7 är viktig att delta i och kompletterar Framtidsmässan i Ljungbyhed. Införande av ytterligare SSA-insatser i åk 5 och åk 6 är önskvärt.

- SYV-safarin tillsammans med Näringsliv, kommunledning, AF och politisk ledning två gånger/år är oerhört värdefull.

Tips till andra kommuner som vill komma igång:

- Säkerställ att ledningen är engagerad, avsätter tid och vill skapa förutsättningar för att kunna åstadkomma ett utvecklingsarbete.
- Genomför en ärlig kartläggning för att få en tydlig nulägesbild som utgångspunkt.
- Tillse att ge förutsättningar för arbetet genom att ha en ledningsfunktion som får ett tydligt mandat att driva arbetet.
- Dra nytta av andras kunskap och erfarenheter, samt nätverkande för att underlätta att kunna komma längre i arbetet.

Klippan i maj 2026

Mattias Säflund, *verksamhetschef frivilliga skolformer*
Ann-Sofie Widén, *rektor samt Klippans SYV-chef*
Veronica Jansson, *syv-arbetslagsledare*

Lund

Vårt ursprungliga motiv att delta

I Lund är det främst två förvaltningar som behöver samarbeta kring Huvudmannens plan för studie- och yrkesvägledning, Utbildningsförvaltningen med ansvar för gymnasie- och vuxenutbildning och anpassad utbildning samt Barn- och skolförvaltningen med ansvar för förskola, grundskola och anpassad grundskola.

Inom Lunds kommun har vi inom och mellan förvaltningar formerat oss i olika sammanhang kring utbud och dimensionering, inträde i Teknikcollege, skolsociala team och inte minst kring unga som varken arbetar eller studerar. Inom alla dessa områden är studie- och yrkesvägledning en central funktion - men i dagsläget inte samordnad på ett sätt som leder till långsiktiga och hållbara effekter inom ovanstående områden.

Mål med insatsen

Vår målsättning med att delta i utbildningsinsatsen var att den initialt kan ge nya perspektiv och stödja ett nytt och gemensamt arbetssätt i kommunen kring studie- och yrkesvägledning, både ur vid och snäv bemärkelse, och att Lunds nya plan för vägledning ska bli ett levande dokument som genomsyrar alla led i våra verksamheter, tar vara på alla goda initiativ som redan finns och sprider dessa mellan skolformerna.

Den plan som finns är under revidering, men ansvaret för revideringen har tidigare huvudsakligen legat hos studie- och yrkesvägledarna. De är en viktig källa för planens innehåll men vi avser göra ett omtag i arbetet eftersom planen behöver tas fram utifrån ett strategiskt ledningsperspektiv, från huvudman till rektorer och övrig skolpersonal för att få genomslag i hela organisationen.

Planen ska:

- ge stöd för studie- och yrkesvägledning i både vid och snäv bemärkelse
- vila på vetenskaplig grund
- ha en tydlig koppling till kommunens och det regionala arbetet med utbud och dimensionering
- ge stöd för ett nära samarbete mellan skolformer, med andra förvaltningar i kommunen samt med näringsliv och civilsamhälle

Insikter under insatsen

Vi ser att deltagande kommuner har både samma och väldigt olika utmaningar beroende på storlek, organisation m.m. Vi saknar i Lund en samordnande SYV-funktion som kan bistå i att få samsyn över förvaltningsgränserna, se helheten - från förskola till vuxenutbildning. Vi har tankar kring tvärgrupper för kollegialt lärande och inte bara skolformsgrupper. Vi funderar också över smarta mål och hur vi ska mäta framgång.

Steg vi tagit under insatsen

Vi har genomfört rektorsenkäten inom alla verksamheter vilken bekräftar att vi har stor skillnad på organisering, ledning och styrning av studie- och yrkesvägledningen i våra båda förvaltningar. Vi har påbörjat kartläggning av vilka initiativ som finns. Både avseende verktyg, modeller och samarbeten med externa parter samt resonerat kring vad vi vill att vår plan ska innehålla och syfta till. Vi har också diskuterat kring att ta fram en organiserad plan för VFU.

Hur vi organiserar nästa steg

Vi planerar in halvdagar till hösten för att sätta grunden för huvudmannens plan, förankringsprocess i respektive ledningsgrupp, förankring hos rektorer och SYV och tillsätter en arbetsgrupp för revidering av planen. Vi tänker också att planen behöver kompletteras med en ”verktygsbilaga” där modeller, samverkanspartners, länkar med mera finns tillgängliga.

Prioriteringar på huvudmannanivå

Förankring och ledning och styrning, fokus på frågan.

Uppföljning av effekter

Sätts i fokus när planen skrivs, långsiktigt - andel med gymnasieexamen, andel sena omval, avbrott med mera, men också målsättning mot dimensioneringsutredningen.

Lund i maj 2026

Ann-Sofie Nord, *antagningschef*
Erik Friede, *rektor grundskola*
Anna Karlsson, *biträdande rektor gymnasiet*
Anita Ringlander Borgshammar, *samordnare SSA/SYV*

Osby

Under perioden (260101–260831) har en SYV-tjänst utökats med 30 % för en uppstart av ett mer strategiskt arbete. Beslut togs att tre personer ska genomgå utbildningen Ledningsinsats inom studie- och yrkesvägledning våren 2026 för att förbereda implementering av uppdaterad huvudmannaplan hösten 2026. Organisationsförändring pågår för att bredda vägledningen för vuxna.

Utmaningar

Få personal att se nyttan av studie- och yrkesvägledningen i undervisningen och förstå att det är hela skolans ansvar samt utveckla samverkan med näringslivet. Det finns en brist på verktyg och metoder, särskilt för de yngre åldrarna (F–6). Arbetet med huvudmannaplanen (antagen 2021) går framåt, men behöver bli mer strategiskt, systematiskt och ”levande”.

Kommunens styrning och mål

I kommunens verksamhetsplan inför 2026, under målområde: Utveckling och tillväxt, anges som mål 1: ”Osby kommun ger förutsättningar så att varje barn och elev får de kunskaper som behövs för vuxenlivet och framtida sysselsättning.” med tillhörande aktivitet: Förstärka SYV och kunskap om arbetsmarknaden med syftet att ”öka kunskap och förståelse för arbetsmarknadens funktion och förändring för att möjliggöra medvetna studie- och yrkesval.”

Prioriteringar på huvudmannanivå

Det är viktigt med politisk förankring och kommunövergripande satsning. Samverkan med näringslivet behöver stärkas. Skapa ökat intresse, engagemang och förståelse hos rektorer att se värdet av ett systematiskt utvecklingsarbete av studie- och yrkesvägledningen. Uppföljningen ska ske genom SKA-arbetet och Stratsys, där relevanta indikatorer ska fastställas.

Nästa steg

Formulera ett uppdrag till en arbetsgrupp kopplat till fullmäktigemålet om barns och elevers kunskaper inför vuxenlivet. I uppdraget ingår att revidera huvudmannaplanen samt ta fram handlingsplaner på varje skolenhet. Undersöka möjligheterna att implementera Arbetsmarknadskunskap och MOA i våra verksamheter. Vi ska skapa kontinuitet i möten med kommunens SYV samt ha en tydligare styrning och agenda i dessa möten.

Beslut har tagits om att utöka SYV-resursen till 2.0 tjänster på grundskolan inför läsåret 26/27. Förvaltningschefer inom A&V och BUF ska genomgå Skolverkets skolchefsutbildning med start hösten 2026.

Våra bästa tips till andra

Gör en gemensam kommunövergripande satsning. Arbeta strukturerat, systematiskt och långsiktigt samt fokusera på ett begränsat antal förbättringsområden per läsår. Samverka nära med näringslivet.

Osby i maj 2026

Jessica Jönsson, *förvaltningschef BUF*
Emma Frostensson, *förvaltningschef Arbete och välfärdsförvaltningen*
Peter Nord, *SYV-strateg grundskola*

“Samverkan skola-arbetsliv har i hög grad varit ad-hoc och styrd av enskilda lärares kontakter snarare än en formaliserad strategi för att möta arbetsmarknadens behov.”

Tomelilla

Tomelilla kommuns förutsättningar och utmaningar

Tomelilla kommun har drygt 13 000 invånare. Enligt segregationsbarometern är Tomelilla en av de 10 kommuner i Skåne som har ett nivå 1-område. Alltså ett område med stora socioekonomiska utmaningar. Cirka 14 % av kommunens invånare lever i detta område. Förskola, skola, Arbetsmarknadsenhet och vuxenutbildning finns i samma nämnd – familjenämnden. Dock finns arbetsmarknadsenhet och vuxenutbildning under verksamhetschef/socialchef medan förskola och skola finns under verksamhetschef skolchef. Kommunen har inget gymnasium i egen regi utan elever hänvisas till grannkommunernas gymnasium. Kommunen är inte heller huvudman för sin vuxenutbildning – detta är grannkommunen Ystad. SFI-verksamhet bedrivs av Folkhögskolan i Tomelilla.

Kommunen har i snitt en ungdomsarbetslöshet på 7,5 % och arbetslöshet i stort på 7,3 %. Ungefär 14,7 % av invånarna i Tomelilla kommun får bidragsförsörjning i jämförelse med ca 12 % som är rikssnittet.

Förutsättningar och utmaningar 0-16 år

89,5 % av alla barn i Tomelilla är inskrivna i förskola, vilket är något högre än genomsnittet i Sverige. 368 barn. Tomelilla erbjuder sedan förra året 5 timmar mer förskola än lagkravet.

Kommunen har ca 1300 elever inskrivna i sina grundskolor. Kommunen har i F-6-verksamhet tre byskolor, tre tätortsskolor varav en är fristående. Kommunen har en högstadieskola. Kommunen har utmaningar i att en betydande andel elever väljer att gå högstadiet i grannkommuner vilket skapat stora merkostnader för kommunen. Dock finns en positiv trend i att fler ungdomar de senaste två åren valt den kommunala högstadieskolan. Läsår 24/25 valde 62 % hemkommunen, läsår 25/26 valde 66 % hemkommunen och läsåret 26/27 valde 76 % hemkommunen.

Tomelilla har under lång tid dragits med låg andel behöriga till yrkesprogram som nu börjat vända igen. 2023 låg behörigheten på 77,0 %, 2024 låg behörigheten på 76,2 %, 2025 var första året sedan 2016 som behörigheten låg över 80 % nämligen: 83,8 %.

Från förskola till och med årskurs 9 finns en SYV-plan som är antagen i nämnd. SYV-planen är omfattande och beskriver tydligt SYV-arbetet som hela skolans angelägenhet. I planen finns tydlig rollfördelning med både obligatoriska samt valfria aktiviteter. Arbetet följs upp varje år i huvudmannens systematiska kvalitetsarbete. Dock ser vi att förskolan i lägre utsträckning än grundskolan följer SYV-planen. I verksamheten förskola-skola har vi en heltidsanställd syv med bas på högstadieskolan. Syv följer upp arbetet med avstämningsmöte med de olika skolorna två gånger per termin. Vid behov kan man som rektor boka syv till sin skola. Detta används dock inte i någon större utsträckning enligt syv.

Tomelilla kommun har en näringslivsenhet som ökat sitt samarbete mycket senaste tiden med skolan. Det gör att vi nu lyckats få in näringslivet mer i skolan i workshops, lektionsbesök, näringslivsdagar, stipendier för prao mm. Det finns en framåtanda, optimism och välvilja i näringslivet i Tomelilla som skolan vill ta till vara på. Under arbetet i denna ledningsinsats har positiva insikter om detta ökat samarbetet ännu mer.

Förutsättningar och utmaningar 16+ år

Vuxenutbildningen i Tomelilla har Ystad kommun som huvudman men SYV och lärcentrum finns centralt placerat i Tomelilla. Vuxenutbildningen befinner sig under socialchefen som verksamhetschef. Elevantalet varierar runt 150-200 heltidsstuderande, en heltidsstuderande kan vara 4 personer. Nästan all sfi-undervisning sker via den lokala folkhögskolan. Det är två studie- och yrkesvägledare varav en har även samordnande uppdrag. Utökningen av SYV har skett de senaste åren samt en samordnande roll.

Vuxenutbildningen i Tomelilla är placerad på Tomelillas arbetsmarknadsenhet. Där finns även arbetsmarknadscoacher, IRIS-projekt och kommunala aktivitetsansvaret (KAA). Närheten till funktionerna på AME har gjort att det börjat byggas upp ett bra samarbete. Ungdomar inom KAA har sedan tidigare fått studera på enstaka kurser via vuxenutbildningen, som en enklare form av individuellt alternativ. Kommunen har inte något eget individuellt alternativ på gymnasiet utan det erbjuds via Ystad kommun. Det finns däremot en del utmaningar att ge målgruppen inom KAA det stöd de behöver i studierna via vuxenutbildningen. Det har även byggts upp ett bra samarbete mellan SYV och försörjningsstöd, där kommunen i vissa fall kan bevilja studier med ekonomiskt bistånd.

Tomelilla har en god, upparbetad struktur för att elever som läser på distans ska få så goda förutsättningar som möjligt. Vuxenutbildningen i Tomelilla utgår från ett relationellt perspektiv och arbetar systematiskt varje vecka med avstämningar och uppföljningar av eleverna. Detta görs av SYV och studiehandledare. Även en tydlig struktur på uppföljning av elever har byggts upp mellan kommunen och den lokala folkhögskolan. Utmaningen att utveckla SYV-arbetet helt i linje med kommunens behov, ligger i att kommunen inte har full insyn i vuxenutbildningen. Det finns även en risk att huvudmannens övergripande strukturer och prioriteringar inte fullt ut möter de behov som finns lokalt i Tomelilla. Kommunens socioekonomiska utmaningar och arbetsmarknadsbehov delas inte alltid av huvudmannen, vilket påverkar möjligheterna att utforma verksamheten utifrån lokala förutsättningar.

Ansvarsfördelningen kring det systematiska kvalitetsarbetet (SKA) inom studie- och yrkesvägledningen är dessutom otydlig. Detta medför att SYV-arbetet riskerar att hamna mellan olika organisatoriska ansvarsområden.

Insikter och vägar framåt

Skapa den röda tråden

Vi i kommunen har efter att ha varit med i “ledningsinsats SYV” lagt grunden för ett samarbete mellan grundskola och vuxenutbildningen. Samarbetet har utmynnat i flertalet nya idéer och en styrka i att gemensamt arbeta för ett förtydligat SYV-arbete. Ett tydligt samarbete kan skapa en röd tråd för Tomelillas invånare - 0–100 år. För att kunna arbeta mer systematiskt med SYV-arbetet i kommunen behöver organiseringen inom vuxenutbildningen ses över. Detta kan ske på olika sätt. Exempelvis se över om möjligheten att vara

egen huvudman finns, alternativt ett förtydligat avtal mellan kommunen och huvudman. På så sätt förtydliga vem som systematiskt ska följa upp specifika områden.

Utarbeta SKA-arbete för SYV – vux:
Efter kommunen sett över organiseringen kan Tomelilla kommun mer systematiskt arbeta med SKA-arbetet. Tankar och idéer har vuxit fram att i likhet med andra kommuner ha en övergripande SYV-plan och specifika aktivitetsplaner för specifik verksamhet. Men även att det nya samarbetet som vuxit fram mellan grundskolan och vux kan öppna upp nya möjligheter för samarbete mellan gränserna.

Planera och dimensionera utifrån kommunens behov – vux:
Huvudmannen är ansvarig att planera och dimensionera. Tomelilla kommun har utsett en funktion som bland annat arbetar närmare näringslivsenheten för att fånga upp behovet på den lokala arbetsmarknaden. Genom en tydlig funktion inom kommunen kan det ge bättre förutsättningar att driva vilka utbildningar kommunen har behov av. På så sätt kan det minska långvarigt bidragstagande.

Näringsliv och skola i ökad samverkan:
Vi behöver fortsätta att utveckla det nära samarbetet som finns med näringslivet i Tomelilla. Under arbetet med denna ledningsinsats har grundskolan kommit ännu närmre näringslivsenhet och näringslivet i stort vilket vi tror och hoppas gynnar barnens motivation till skolan.

Skapa rutiner för att statistik från AME når skola och skapa helhet:
Innan denna insats hade vi i skolans ledningsgrupp väldigt lite koll på våra elever efter de slutat hos oss. Nu har vi koll på exakt hur många elever vi har i KAA. Vi vill fortsätta ha denna koll på våra ungdomar även efter de slutar hos oss. Vi vill därför skapa en rutin för hur skolans ledningsgrupp får denna statistik exempelvis varje kvartal framåt.

Tomelilla i maj 2026

Lovisa Westberg, *biträdande rektor grundskola*
Therese Åkesson, *syv vuxenutbildningen med samordningsansvar*
Daniel Nielson, *kvalitetschef inom* IFO

Trelleborg

TRELLEBORGS KOMMUN

Kortsiktiga mål för vårterminen 2026

Trelleborgs kommuns mål med ledningsinsatsen var att stärka kunskapen om strategiskt ledningsarbete inom förskola, grundskola, gymnasium och vuxenutbildning. Syftet var att bättre kunna matcha elevers och deltagares studie- och yrkesval med arbetsmarknadens behov. Kommunen har ett brett utbildningsutbud och många studie- och yrkesvägledare, från förskola till vuxenutbildning. Därför såg vi stora möjligheter att genom stärkt styrning och ökad samverkan skapa fler vägar till arbete och studier.

Ett viktigt kortsiktigt mål under vårterminen var att påbörja arbetet med en gemensam del i Bildningsförvaltningens och Arbetsmarknadsförvaltningens huvudmannaplaner. Planerna ska tydliggöra det strategiska vägledningsarbetet på huvudmanna-, enhets- och individnivå samt skapa en gemensam vision för kommunens studie- och yrkesvägledning. Målet med ledningsinsatsen var också att huvudmannaplanen skulle bidra till en tydligare röd tråd mellan skolformerna och ge bättre förutsättningar för ett mer sammanhållet och likvärdigt vägledningsarbete i hela kommunen.

Långsiktiga mål

På längre sikt är målsättningen att studie- och yrkesvägledningen ska bli en viktigare del av kommunens kompetensförsörjning. Mot bakgrund av en arbetsmarknad i snabb förändring vill kommunen använda vägledningen som ett strategiskt verktyg för att bredda individers perspektiv på utbildning och arbetsliv, minska studieavbrott och öka måluppfyllelsen.

Sedan några år tillbaka har Bildningsförvaltningen integrerat arbetet med den breda vägledningen i det systematiska kvalitetsarbetet, medan Arbetsmarknadsförvaltningen har införlivat vägledningsarbetet i det systematiska kvalitetsarbetets resultatuppföljning.

Ett långsiktigt mål för båda förvaltningarna är att vidareutveckla befintliga riktlinjer och planer samt säkerställa att dessa följs upp och utvecklas kontinuerligt på såväl huvudmanna- som enhetsnivå.

Ursprungliga motiv och utmaningar

Ett viktigt motiv för Trelleborgs kommun att delta i ledningsinsatsen var behovet av att stärka kvaliteten, likvärdigheten och den strategiska styrningen av studie- och yrkesvägledningen inom både Bildningsförvaltningen och Arbetsmarknadsförvaltningen. Kommunen såg behov av en mer samordnad och effektiv vägledning som bättre kan stödja individers väg till studier, arbete och etablering på arbetsmarknaden. Utgångspunkten var att

kommunen behövde bli bättre rustad att strategiskt leda, organisera och följa upp studie- och yrkesvägledningen utifrån både kommunens kompetensförsörjningsbehov och nationella mål. Samtidigt identifierades flera utmaningar.

En av utmaningarna var att stärka samverkan mellan olika skolformer och integrera vägledningsarbetet tydligare i det systematiska kvalitetsarbetet. Det fanns också behov av att skapa bättre förutsättningar för studie- och yrkesvägledare att samarbeta med näringslivet och därigenom bidra till en hållbar kompetensförsörjning.

En annan utmaning var organiseringen av vägledningen i kommunen. Grundskola och gymnasium tillhör Bildningsförvaltningen medan vuxenutbildningen organiseras inom Arbetsmarknadsförvaltningen. Detta har tidigare försvårat ett naturligt samarbete kring den strategiska vägledningen. Ledningsinsatsen har därför varit betydelsefull genom att den hjälpt kommunen att skapa nya strukturer för samarbete över förvaltningsgränserna, vilket är ett viktigt steg framåt i det fortsatta utvecklingsarbetet.

Nästa steg

Nästa steg i det gemensamma arbetet är att samla kommunens studie- och yrkesvägledare för att informera om ledningsinsatsen och involvera dem i arbetet med de gemensamma riktlinjerna som ska tas fram. Ett gemensamt forum för alla studie- och yrkesvägledare i kommunen kan bli ett viktigt verktyg för att årligen följa upp det gemensamma uppdraget och fortsätta utveckla samverkan mellan skolformer och förvaltningar.

På enhetsnivå ska arbetet följas upp löpande inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet, vilket skapar förutsättningar för en långsiktig och hållbar utveckling av vägledningsarbetet i Trelleborgs kommun.

Trelleborg i maj 2026

Chayna Gholston, *avdelningschef Arbetsmarknadsförvaltningen*
Håkan Smidvall, *enhetschef Bildningsförvaltningen*
Karen Lind, *rektor Arbetsmarknadsförvaltningen*

Örkelljunga

Vi gick med i denna ledningsinsats för att vi såg att detta skulle kunna vidga våra vyer och perspektiv för hur vi kan arbeta än bättre inom studie- och yrkesvägledning. Få ökad kompetens och kanske verktyg för att kvalitetssäkra vårt arbete inom detta område. Vår ambition var och är att detta skulle ge oss goda förutsättningar att flytta fram våra positioner.

Från början satte vi upp några konkreta motiv för vårt deltagande:
Öka/förbättra kontakt mellan skola och näringsliv och kvalitetssäkra våra elevers valkompetens.

Inför första träffen i ledningsinsatsen satte rektor med ansvar för vår syv-organisation och kommunens syvare upp några mål som vi såg att vi behövde belysa:

- Medvetandegöra för oss själva vår kommuns huvudmannaplan för SYV
- Lärarnas delaktighet inom SYV – hela skolans ansvar
- Kvalitetssäkra vårt arbete med att bygga broar mellan skola och arbetsliv från åk 1-6 > vårt s k KNUT-arbete (ett återkommande arbetslivsprojekt i Örkelljunga kommun där elever matchas med lokala arbetsgivare).

Det blev tidigt tydligt under våren att det var relevanta målbeskrivningar som sattes upp. I de fortsatta samtalen mellan rektor och studie- och yrkesvägledarna framkom insikter som inte tidigare tydligt behandlats som t ex hur SYV hanteras i vårt systematiska kvalitetsarbete (SKA), både på HM- och enhetsnivå och hur vi följer upp och efterfrågar resultat av SYV, samt hur vi säkerställer vårt arbete med valkompetens.

Denna insikt förstärktes efter att kommunens skolrektorer genomförde skattningen kring deras uppfattning av SYV. Skattningen visade också att det blev tydligt med viss olikhet på skolorna men också hur vi definierar det vi gör t.ex. vad menar vi egentligen med påståendet; SYV finns med som en del i det systematiska kvalitetsarbetet. Har vi samsyn kring det?

Ett steg som togs i samband med skattningen var att ta fram verktyg/metoder för att utvärdera SYV. Inför utvärdering av läsåret 25/26 bör t ex en fråga behandla hur respektive lärare i sin undervisning tar upp SYV ur olika perspektiv, för att tydliggöra att SYV är hela skolans ansvar.

Vad är då nästa steg i vårt arbete framåt för att flytta fram våra positioner dels utifrån våra mål för vårt deltagande i detta och dels utifrån våra nya insikter vi erhållit under våren:

- Fortsätta med möten med ansvarig rektor för syv-organisationen och kommunens syvare
- SYV på agendan på rektorsmöten där valkompetens och allas ansvar behandlas

- Alla rektorer involveras i KNUT genom gemensamma möten för detta
- Möte minst 2 ggr/läsår med kommunens (även utanför?) näringsliv

Vad har vi sett varit viktigt att prioritera på HM-nivå för att utveckling utifrån våra nya insikter skall komma i gång?

SYV måste mer tydligt bli en del i utbildningsförvaltningens SKA där vi bl a skall efterfråga kvalitativa resultat genom att sätta upp specifika mål. Vi skall också utvärdera kommunens huvudmannaplan för SYV minst vartannat år. Andra viktiga inslag från HM-nivå framöver kan vara t ex:

- Workshop kring SYV på skolchefens ledningsgruppsmöten
- Uppmärksamma rapporter/tillsyn från t ex Skolverket och Skolinspektionen
- Stödja rektorer i SYV-arbetet och skapa samsyn vad SYV innebär och hur vi jobbar med valkompetens

Hur kommer vi att följa upp våra insatser?

Årlig uppföljning av SYV vid våra utvärderingar både på HM-nivå och enhetsnivå. Vår samverkan och arbete tillsammans med kommunens näringsliv skall vi också följa upp och utvärdera vilket egentligen kan göras fortlöpande. Vi hoppas därmed stärka våra elevers valkompetens med de insatser och åtgärder beskrivna här.

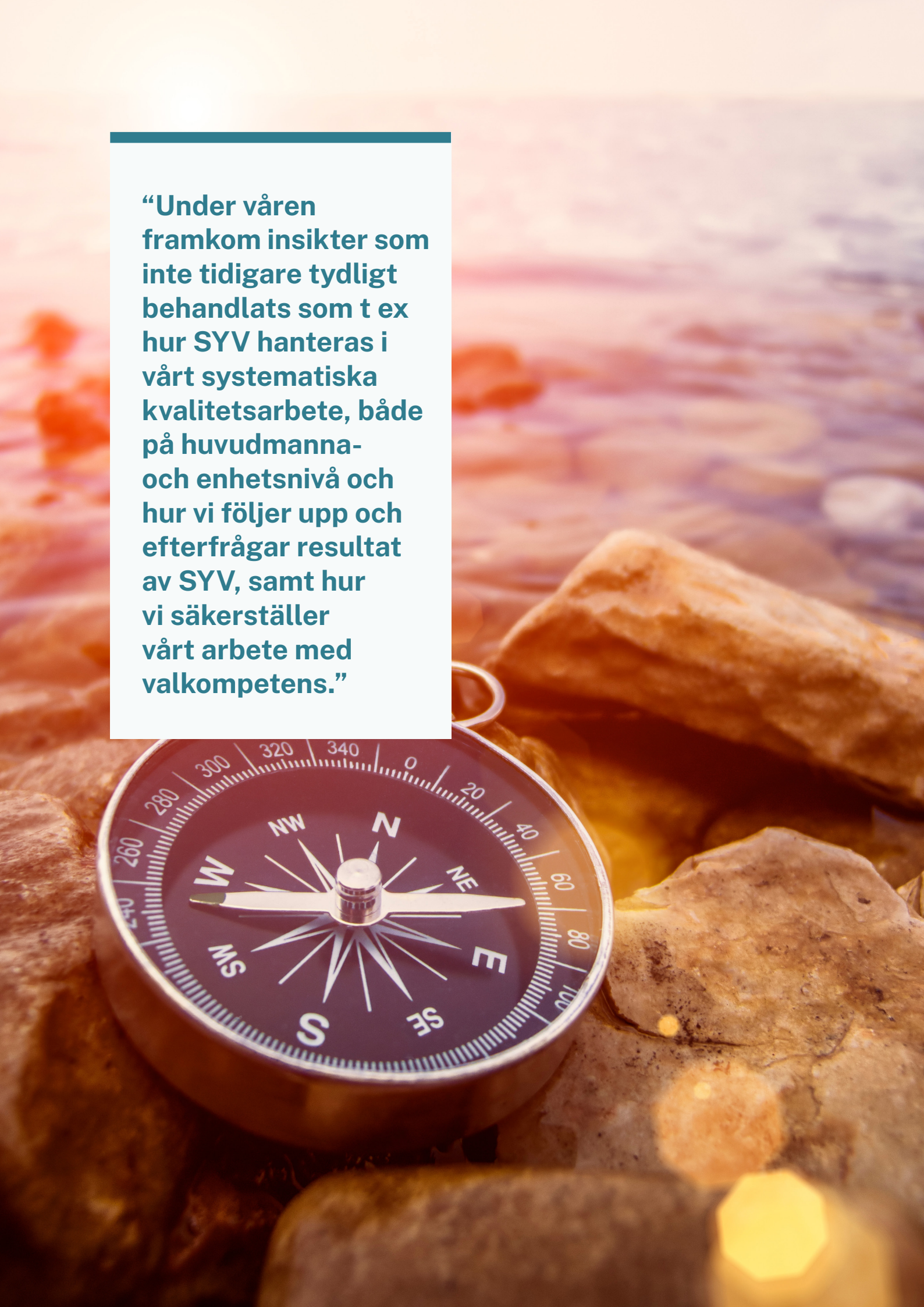
Slutligen två tips till andra kommuner som skall förbättra sitt SYV-arbete:

- Ta in SYV i SKA från HM-nivå ner till varje enskild lärare > hela skolans ansvar
- Regelbundna möten med lokala näringslivet (och arbetslivet i stort)

Genom vårt deltagande i denna ledningsinsats för SYV fick vi betydelsefulla insikter kring hur vi kan lyfta fram våra positioner i detta viktiga område inom utbildning!

Örkelljunga i maj 2026. Håkan Persson, på uppdrag av huvudmannen

Kristian Lindgren, *utbildningschef förskola till vuxenutbildning*
Håkan Persson, *rektor med ansvar för SYV-organisationen samt Utbildningscentrum och ansvar för vuxenutbildning*, IM, KAA och *Anpassad grundskola*

“Under våren framkom insikter som inte tidigare tydligt behandlats som t ex hur SYV hanteras i vårt systematiska kvalitetsarbete, både på huvudmanna- och enhetsnivå och hur vi följer upp och efterfrågar resultat av SYV, samt hur vi säkerställer vårt arbete med valkompetens.”

Östra Göinge

Bakgrund och motiv till insatsen

Östra Göinge kommun har deltagit i en ledningsinsats för studie- och yrkesvägledning (SYV) med flera övergripande mål för att stärka vägledningsarbetet och möta utmaningar inom utbildningsområdet. Genom initiativet ”Skolresan 230–2030” har kommunen satt upp ett mål om att öka elevernas genomsnittliga meritvärde till 230 poäng fram till år 2030, vilket kräver riktade insatser för att höja kunskapsnivån, särskilt inom matematik. Ett annat viktigt motiv är att stärka valkompetensen hos både ungdomar och vuxna. Detta görs för att förbättra förmågan att göra välgrundade utbildnings- och yrkesval, vilket i sin tur bättre kan matcha arbetsmarknadens behov och minska andelen omval eller felval.

Dessutom syftar insatsen till att öka kunskapen kring planering och dimensionering, så att utbildningsutbudet kan anpassas efter elevernas behov och samhällets efterfrågan. Det finns även ett behov av att revidera den nuvarande huvudmannaplanen (HM-planen) för SYV för att göra den mer verksamhetsnära och känd bland personalen. Vidare vill man arbeta med kvalitetssäkring och uppföljning genom att skapa en tydligare koppling mellan SYV-uppdraget och skolans systematiska kvalitetsarbete, samt utveckla gemensamma strukturer för uppföljning och analys. Slutligen är målet att skapa en mer sammanhållen, effektiv och stärkt SYV-organisation inom kommunen.

Utmaningar i Östra Göinge

Kommunen står inför flera utmaningar som påverkar elevernas möjligheter till goda studieresultat och välgrundade val. Ett stort problem är de låga meritvärdena, särskilt bland pojkar på högstadiet, där betygen ligger under riksgenomsnittet. Tidigare har fokus legat på läs-, skriv- och språkutveckling, men i dagsläget är matematik det ämne där flest elever inte når en godkänd nivå.

Östra Göinge präglas också av socioekonomisk utsatthet med hög arbetslöshet, i synnerhet bland ungdomar, samt en stor andel familjer som är beroende av ekonomiskt bistånd. Psykisk ohälsa är ytterligare ett utbrett problem i kommunen. Skolorna har dessutom ett utmanande kompensatoriskt uppdrag eftersom kommunen präglas av en bruksortsmentalitet och starka traditioner som kan begränsa elevernas studieambitioner. Detta speglas i att endast cirka 25 % av invånarna har en eftergymnasial utbildning, vilket är lägre än riksgenomsnittet.

Genomförda insatser

För att möta dessa utmaningar och stärka SYV-arbetet har flera konkreta insatser genomförts under våren 2026. Bland annat har en omfattande nulägesanalys gjorts genom skattningar på huvudmanna-, rektors- och SYV-nivå för att kartlägga behov och förbättringsområden. I denna analys har man även granskat skolornas aktivitetsplaner och lokala SYV-planer för att skapa en gemensam bild av de pågående insatserna.

Konceptet ”Hälsoagenterna” har lanserats (tillsammans med ”Hälsoagenterna Junior” för yngre elever), med planerad start i förskolor och årskurs 6 till höstterminen 2026. Det har även inletts en samverkan mellan Vårdambassadörerna, Syv och HR i syfte att stärka kopplingen mellan utbildning och arbetsliv inom vård- och omsorgssektorn. För att säkra kompetensförsörjningen har en specifik arbetsgrupp etablerats som ska säkerställa att utbildningsutbudet matchar arbetsmarknadens behov. Som en del av detta erbjuds ungdomsjobb i form av sommarjobb inom vården till de gymnasieelever som läser Vård- och omsorgsprogrammet (VO) eller Barn- och fritidsprogrammet (BF) med social inriktning. Slutligen har man satsat på nätverksbyggande genom att omforma och utöka SSA-nätverket (Samverkan Skola-Arbetsliv) i Östra Göinge, vilket har förbättrat mötesstrukturen och samarbetet mellan skola och näringsliv.

Lärdomar och insikter

Under insatsens gång har flera viktiga insikter kommit i dagen. Kartläggningen visar att det finns en bristande struktur i de lägre åldrarna, då förskoleklass till årskurs 6 saknar tydliga planer och strukturer för SYV-arbetet. Kvaliteten på de lokala SYV-planerna och aktivitetsplanerna varierar dessutom stort mellan olika skolor. Det har också framkommit att den nuvarande huvudmannaplanen för SYV är en okänd tillgång som inte är tillräckligt känd eller förankrad i verksamheterna. Personalen upplever generellt att deras verktygslåda för SYV är relativt tom, vilket försvårar ett systematiskt och likvärdigt vägledningsarbete.

När det gäller dimensioneringens effekter visar analyser av gymnasieantagningen 2025/2026 att vägledningsinsatserna har gett resultat, eftersom fler elever har sökt till yrkesprogram. Samtidigt har detta skapat nya utmaningar då många elever har nekats platser på såväl nationellt program som Introduktionsprogrammen (IMV och IMY) på grund av nedläggningar av skolor och program i närområdet vilket ökar konkurrensen.

Kommande insatser och långsiktig planering

För att vidareutveckla SYV-arbetet kommer gemensamma utbildningar för Syv-personal att arrangeras i samverkan med grannkommuner. Det planeras även fortbildning för lärare i studie- och yrkesvägledning, så att SYV-perspektivet kan integreras direkt i den ordinarie undervisningen. En revidering av styrdokument står också på agendan, vilket innefattar en uppdatering av HM-planen för att göra den mer tillgänglig och verksamhetsanpassad, samt framtagande av reviderade aktivitetsplaner med tydliga mål och åtgärder för varje enskild skola.

För att säkerställa kvaliteten ska SYV-uppdraget integreras tydligare i skolans systematiska kvalitetsarbete med mätbara mål och indikatorer för uppföljning. Slutligen omfattar den långsiktiga planeringen ett fortsatt arbete med planering och dimensionering för att garantera att utbildningsutbudet möter både elevernas behov och arbetsmarknadens efterfrågan, samtidigt som nya verktyg och metoder ska utvecklas för att stärka vägledningsarbetet på samtliga nivåer.

Östra Göinge i maj 2026

Daniel Albin, *avdelningschef förskola, gymnasium och vuxenutbildning*
Andreas Hügard, *biträdande rektor på Göinge Utbildningscenter*
Hannah Hopovac, *syv för grundskola och utveckling*

Gemensamma mönster och lärdomar

Trots olika lokala förutsättningar visar de tio kommunernas berättelser på flera gemensamma utmaningar, insikter och utvecklingsbehov. En tydlig riktning framträder: från personberoende insatser och varierande arbetssätt till en mer strategiskt ledd, systematisk och likvärdig studie- och yrkesvägledning. Erfarenheterna synliggör vad som kan främja utvecklingen och vilka frågor som behöver prioriteras för att skapa långsiktigt hållbara resultat.

Återkommande utvecklingsbehov

Levande huvudmannaplaner och tydligare styrning. Vid insatsens start hade åtta av tio kommuner huvudmannaplaner som behövde revideras eller utvecklas. Erfarenheterna visar att den största utmaningen sällan är att ta fram en huvudmannaplan, utan att skapa strukturer som gör att planen används, följs upp och omsätts i verksamheternas vardag. Det förutsätter en tydlig koppling mellan huvudmannens övergripande riktning, skolornas lokala arbete och den återkommande uppföljningen.

Studie- och yrkesvägledning som en del av det systematiska kvalitetsarbetet. Ett gemensamt utvecklingsbehov är att tydligare integrera vägledningen i ordinarie styrning, uppföljning och analys. Kommunerna lyfter frågor om vad som ska följas upp, hur resultaten ska analyseras och hur dessa kan användas för fortsatt utveckling på både huvudmanna- och enhetsnivå.

Minskat personberoende och ökad likvärdighet. Många kommuner beskriver ett värdefullt arbete som samtidigt är beroende av enskilda medarbetares engagemang och kontakter. En central lärdom är behovet av att förflytta studie- och yrkesvägledningen från individberoende insatser till ett gemensamt och organisatoriskt förankrat uppdrag. Skillnader mellan skolor och skolformer visar på behovet av gemensamma strukturer som samtidigt ger utrymme för lokala anpassningar.

Vidgade perspektiv och mer jämställda studie- och yrkesval. Flera av de nationella utmaningar som aktualiserats under insatsen handlar om att elevers föreställningar om utbildning och arbetsliv kan begränsas av könsstereotyper, social bakgrund och normer kring olika yrken. Forskning och nationella granskningar understryker betydelsen av att tidigt vidga elevernas perspektiv och utmana begränsande föreställningar. Att utveckla detta arbete som en del av hela skolans studie- och yrkesvägledning framstår därför som ett viktigt utvecklingsområde, både för elevernas valmöjligheter och för en mer jämställd och likvärdig vägledning.

Mer systematisk samverkan mellan skola och arbetsliv. Samverkan med arbetslivet är ett återkommande tema i samtliga tio kommuners berättelser. Det finns många goda exempel på samarbeten och aktiviteter, men också behov av mer långsiktiga strukturer och minskat beroende av enskilda kontakter. Samverkan behöver stödja elevernas och de studerandes kunskaper om utbildning, yrken och arbetsmarknad och samtidigt bidra till det regionala arbetet med kompetensförsörjning.

Faktorer som tycks främja utveckling

Aktivt ledningsägarskap och tydliga mandat. Kommunernas berättelser betonar betydelsen av att huvudmannen och skolledningen tar ett aktivt ansvar. Att lyfta frågan i ledningsgrupper, tydliggöra mandat och koppla arbetet till verksamhetens övergripande mål beskrivs som viktiga förutsättningar för långsiktig utveckling.

Gemensam kunskap, dialog och samsyn. Mötesplatser för rektorer, studie- och yrkesvägledare och andra nyckelfunktioner lyfts fram som värdefulla för att skapa gemensam förståelse, tydliggöra ansvar och stärka studie- och yrkesvägledningen som hela skolans uppdrag.

Kartläggning som grund för prioritering. Skattningar och nulägesanalyser har enligt kommunerna synliggjort styrkor, skillnader och utvecklingsbehov. En gemensam nulägesbild beskrivs som ett viktigt underlag för att kunna prioritera och planera det fortsatta arbetet.

Integrering i befintliga strukturer. Kommunerna framhåller vikten av att utvecklingsarbetet blir en del av ordinarie lednings- och kvalitetsprocesser, snarare än ett tillfälligt sidospår. Tydliga mål, ansvar och rutiner för uppföljning bedöms kunna bidra till kontinuitet och minskat personberoende.

Utvecklingsområden framåt

Uppföljning av valkompetens och resultat. Flera kommuner vill utveckla former för att följa upp vad vägledningsarbetet bidrar till. Indikatorer som genomströmning, studieavbrott, omval och övergångar till fortsatta studier eller arbete diskuteras. Samtidigt finns behov av kvalitativa underlag som synliggör elevernas och de studerandes kunskaper, perspektiv och upplevelser. Att kunna bedöma vägledningens bidrag till resultaten över tid är en fortsatt utmaning.

Kompetensutveckling för lärare. Kommunerna lyfter behovet av kunskap, konkreta metoder och stöd för att lärare i högre grad ska kunna integrera frågor om utbildning, arbetsliv och framtida val i undervisningen.

Tidiga insatser i förskola och F–6. Studie- och yrkesvägledande aktiviteter är fortfarande i stor utsträckning koncentrerade till grundskolans senare år. Flera kommuner identifierar behov av att stärka arbetet i de yngre åldrarna, samtidigt som förskolans roll fått begränsat utrymme i kommunernas berättelser. Att vidga barns perspektiv på utbildning, arbetsliv och framtida möjligheter redan i förskolan och F–6, och skapa en tydlig progression genom hela utbildningskedjan, framstår därför som ett viktigt utvecklingsområde.

Ökad samverkan mellan skolformer och förvaltningar. Behovet av bättre samordning och gemensam riktning framträder, inte minst för att skapa sammanhang och kontinuitet genom hela utbildningskedjan, från förskola till vuxenutbildning, och i övergången till arbetslivet.

Studie- och yrkesvägledningens roll i planering och dimensionering. Flera kommuner lyfter behovet av att tydligare koppla studie- och yrkesvägledningen till arbetet med utbildningsutbud och arbetsmarknadens kompetensbehov. Insatsen har aktualiserat hur studie- och yrkesvägledningen kan bidra till att elever och studerande får en bredare kunskap om utbildningsvägar och arbetsmarknadens möjligheter. Detta framstår som ett viktigt utvecklingsområde i ljuset av planerings- och dimensioneringsreformen.

Sammantaget visar kommunernas berättelser på betydelsen av en tydligare strategisk styrning och gemensamma organisatoriska förutsättningar för studie- och yrkesvägledningen. De identifierade utvecklingsbehoven och framgångsfaktorerna utgör en viktig grund för det fortsatta arbetet med att stärka systematik, likvärdighet och elevernas och de studerandes möjligheter att utveckla valkompetens.

Deltagarnas upplevda nytta och bedömning

Kommunernas berättelser och deltagarnas utvärderingar ger en bild av hur ledningsinsatsen har upplevts, vad deltagarna värderat särskilt högt och vilka utvecklingssteg som tagits under perioden. Resultaten redovisas genom deltagarnas bedömning av Region Skånes mål för insatsen, deras erfarenheter av träffarna och skattningar av den egna organisationens arbete.

Deltagarnas bedömning av mål och delmål

Vid den avslutande vårträffen i maj fick deltagarna bedöma i vilken utsträckning de uppfattade att deltagandet i ledningsinsatsen kunde bidra till Region Skånes uppsatta mål och delmål för insatsen (se sidan 7). Bedömningen gjordes individuellt och anonymt av samtliga 22 närvarande deltagare, från nio av de tio medverkande kommunerna. Totalt omfattade ledningsinsatsen 30 deltagare. Deltagarna använde en femgradig skala där 1 motsvarade ”Inte alls” och 5 ”I mycket hög grad”.

Resultaten bygger på deltagarnas egna bedömningar och ger en bild av insatsens upplevda relevans och förväntade nytta. De ska inte tolkas som ett direkt mått på faktiska effekter eller uppnådd måluppfyllelse.

Bedömningarna är genomgående positiva. Högst skattas insatsens bidrag till huvudmålet om stärkt utveckling och planering av studie- och yrkesvägledningen på huvudmannanivå. Bland delmålen värderas ledningens prioritering och organisering högst, medan ökad likvärdighet får den lägsta bedömningen.

Mest värdefullt, enligt deltagarna

I deltagarnas svar på frågan om vad som varit mest värdefullt återkommer framför allt fyra områden:

- ***Erfarenhetsutbyte och nätverkande***. Möjligheten att diskutera gemensamma utmaningar, utbyta kunskaper och skapa kontakter inom och mellan kommunerna.
- ***Kunskap och inspiration***. Föreläsningar, konkreta exempel, forskning och stödmaterial som gett nya perspektiv på hur studie- och yrkesvägledningen kan organiseras och utvecklas.
- ***Kartläggning och reflektion***. Skattningar och nulägesanalyser som bidragit till att synliggöra styrkor, skillnader och utvecklingsbehov i den egna organisationen.
- ***Gemensam riktning och stärkt ledningsperspektiv***. Ökad förståelse för huvudmannens ansvar, samsyn kring uppdraget och tydligare prioriteringar för det fortsatta arbetet.

Påbörjade utvecklingssteg i kommunerna

Kommunernas egna berättelser visar att flera konkreta steg har tagits under våren. ***Genomförda insatser*** omfattar bland annat kartläggningar, nulägesanalyser och diskussioner i ledningsgrupper. Flera kommuner har också inlett nya samarbeten mellan skolformer, förvaltningar och arbetsliv.

Beslut och påbörjade förändringar handlar exempelvis om förstärkta resurser för studie- och yrkesvägledning, utvecklad samordning och arbete med att revidera huvudmannaplaner. ***Planerade insatser*** omfattar bland annat tydligare ansvarsfördelning, kompetensutveckling och utvecklade former för uppföljning inom det systematiska kvalitetsarbetet.

Kommunerna har olika utgångslägen och har kommit olika långt. Flera beskriver att ledningsinsatsen har gett stöd, inspiration och nya perspektiv i utvecklingsarbetet. Samtidigt bygger flera förändringar vidare på initiativ som påbörjats redan före insatsen.

Erfarenhetsutbyte i september

Sista träffen i september

I slutet av september samlades deltagarna för den sjätte och avslutande träffen. Syftet var att följa upp hur långt kommunerna hade kommit i sina utvecklingsprocesser, reflektera över vårens arbete och utbyta erfarenheter kring fortsatt styrning, ledning och uppföljning av studie- och yrkesvägledningen. Som underlag användes bland annat kommunernas egna berättelser och de uppföljande skattningarna.

Inför träffen hade deltagarna själva formulerat fyra frågor som de särskilt ville diskutera:

- Hur kan vi över tid mäta och märka resultaten av ett väl etablerat arbete med studie- och yrkesvägledning, valkompetens och samverkan mellan skola och arbetsliv?
- Hur följer huvudmän upp SYV-arbetet, vad följs upp och hur?
- Hur arbetar andra kommuner för ökad likvärdighet i SYV- och SSA-insatser?
- Hur följer rektorer upp SYV-arbetet på enhetsnivå?

Frågorna visar ett tydligt intresse för hur utvecklingsarbetet kan omsättas i ordinarie verksamhet och hur kvalitet och resultat kan följas upp över tid.

Skattad utveckling mellan februari och september

Som stöd för nulägesanalys och fortsatt utvecklingsarbete genomfördes en skattning vid den första träffen i februari och en uppföljning inför erfarenhetsutbytet i september. Den första genomfördes på plats och den andra individuellt via en länk som skickades ut med e-post. Skattningen omfattade elva områden kopplade till styrning, ledning och organisering av studie- och yrkesvägledningen.

Deltagarna svarade individuellt och anonymt. I februari inkom 30 svar och i september 22 svar från deltagare i ledningsinsatsen, som omfattade tio kommuner. Resultaten redovisas som medelvärden av individuella skattningar, inte som kommunvisa bedömningar. Eftersom svaren var anonyma och antalet svarande skilde sig mellan tillfällena går det inte att följa enskilda individers förändrade bedömningar.

Resultaten speglar deltagarnas uppfattning om utvecklingen i organisationerna, men ska inte ses som ett direkt mått på faktiska verksamhetseffekter eller måluppfyllelse.

Skattning jämförelse 0/1. Skåne 2026. 1= instämmer inte alls. 6=instämmer helt. 0=Vet ej.

Huvudmannens uppfattning kring studie- och yrkesvägledning (SYV). Datum: (februari, 0-mätning) september, 1-mätning. Vilka: Hela Skåne-gruppen.	1	2	3	4	5	6	Vet ej
1. Vi har konkretiserat vad de nationella målen för SYV innebär för vår verksamhet.		2,5		4,1			
2. Vår organisation och resursfördelning säkerställer att elevernas behov av SYV tillgodoses.			3,5	4,1			
3. All skolpersonal har god insikt i nödvändiga föreskrifter som gäller för SYV (skollag, läroplan, allmänna råd).		2,3	3,3				
4. Eleverna från år 1 (grsk) har tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses (skollag §29).		2,9		4,4			
5. Vi har kartlagt elevernas behov av studie-och yrkesvägledning.		2,3	3,9				
6. Vi har tydliga uppsatta mål för SYV.			3,3	4,3			
7. Vi har rutiner för att under läsåret diskutera, planera, följa upp arbetet med SYV.			3,1		5,1		
8. SYV finns med som en del i det systematiska kvalitetsarbetet.			3,5	4,5			
9. Vi har säkerställt att eleverna ges förutsättningar för en likvärdig studie- och yrkesvägledning oavsett skola.			3,0	4,1			
10. Det finns stöd och riktlinjer från huvudman till skolan kring arbetet med SYV.			3,3	4,7			
11. Det är tydligt vad skolan ska rapportera till huvudman kring SYV.		2,2	3,8				

Februari September

Deltagarnas individuella skattningar i februari och september 2026. Medelvärden inom elva områden.

Skattningen visar att de svarande deltagarna uppfattar en positiv utveckling inom samtliga elva områden mellan februari och september. Resultatet ger en indikation på att de svarande deltagarna upplever stärkt systematik, tydligare huvudmannastöd och mer organiserade arbetssätt. Skattningen bygger dock på deltagarnas egna bedömningar och kan inte tolkas som ett direkt mått på faktiska verksamhetseffekter.

De största förbättringarna gällde:

- (1) konkretisering av nationella mål.
- (5) Kartlagt elevernas behov.
- (7) Stärkta rutiner för planering och uppföljning.
- (10,11) Stöd och återrapportering mellan huvudman och verksamhet.

Fortsatta utvecklingsbehov inom framför allt:

- (3) Personalens kunskap om SYV-uppdraget.
- (5) Systematisk kartläggning av elevernas behov.
- (11) Former för återrapportering till huvudman.

Från plan till genomförande och uppföljning

I diskussionerna återkom behovet av att gå från övergripande planer och ambitioner till tydliga strukturer för ansvar, genomförande och uppföljning. En central fråga var hur huvudmannen kan säkerställa att studie- och yrkesvägledningen blir en naturlig del av skolornas arbete och inte stannar vid en plan eller enskilda aktiviteter.

Samtalen synliggjorde också utmaningen i att följa upp vägledningens kvalitet. Deltagarna diskuterade olika typer av underlag, bland annat elevers och studerandes upplevelser av vägledning, utveckling av valkompetens, övergångar mellan utbildning och arbete samt indikatorer som avbrott och genomströmning. En viktig reflektion var att uppföljningen behöver utgå från tydliga frågor om vad man vill veta och varför. Kvantitativa mått kan behöva kompletteras med kvalitativa underlag för att ge en mer nyanserad bild av verksamhetens arbete och elevernas och de studerandes förutsättningar.

En annan återkommande fråga var ansvarsfördelning och samverkan inom kommunen. För att skapa kontinuitet behöver såväl huvudman som rektor, studie- och yrkesvägledare och lärare ha en gemensam förståelse för uppdraget och sina respektive roller.

Under träffen sammanfattades flera konkreta förslag i en gemensam checklista för att hålla huvudmannaplanen levande.

Checklista – för en levande huvudmannaplan

- Utse en ansvarig funktion eller person för samordning och uppföljning.
- Följ upp planen inom det systematiska kvalitetsarbetet.
- Ha studie- och yrkesvägledning som en återkommande punkt på ledningens och verksamheternas dagordning, exempelvis vid kompetensutvecklingsdagar.
- Lyft uppdraget i medarbetarsamtal för att tydliggöra allas ansvar.
- Synliggör studie- och yrkesvägledningen i skolans övriga styr- och planeringsdokument, exempelvis lokala pedagogiska planeringar och individuella utvecklingsplaner.

Samlade slutsatser och rekommendationer

Erfarenheterna från ledningsinsatsen visar att utvecklingen av studie- och yrkesvägledningen behöver ske både i organisationen och i mötet med eleverna och de studerande. Huvudmannen och skolledningen behöver skapa förutsättningar för ett systematiskt och långsiktigt arbete, samtidigt som elever och studerande behöver få möta fler och varierade insatser som stärker deras valkompetens och vidgar perspektiven på utbildning och arbetsliv.

Prioriteringar för kommunernas fortsatta arbete

För kommunerna handlar nästa steg om att omsätta de påbörjade utvecklingsprocesserna i långsiktigt hållbara arbetssätt. Utifrån de gemensamma erfarenheterna framstår följande prioriteringar som särskilt viktiga:

- ***Från plan till genomförande.*** Säkerställ att huvudmannaplanerna omsätts i verksamheterna genom tydlig ansvarsfördelning, mandat och återkommande uppföljning inom det systematiska kvalitetsarbetet. Checklistan från septemberträffen ger konkreta exempel på hur arbetet kan hållas levande.
- ***Från personberoende till gemensamt ansvar.*** Stärk rektorers och lärares förutsättningar att bidra till hela skolans studie- och yrkesvägledning genom kompetensutveckling, gemensamma arbetssätt och stöd från huvudmannen.
- ***Från sena insatser till en sammanhållen utbildningskedja.*** Utveckla arbetet från förskola till vuxenutbildning, med särskilt fokus på att stärka insatserna i förskolan och F–6. Skapa en tydlig progression där aktiviteterna har ett genomtänkt syfte och ger elever och studerande möjlighet att successivt utveckla sina kunskaper om sig själva, utbildningsvägar och arbetsliv. Prioritera insatser som vidgar perspektiven och motverkar begränsande föreställningar kopplade till kön och social bakgrund.
- ***Från aktivitet till uppföljning av kvalitet och likvärdighet.*** Följ systematiskt upp vilka vägledningsinsatser elever och studerande får möta, hur tillgången skiljer sig mellan skolor och skolformer och om aktiviteterna svarar mot identifierade behov. Följ också upp hur arbetet ger elever och studerande förutsättningar att utveckla kunskaper och förmågor inför framtida studie- och yrkesval. Kombinera kvantitativa indikatorer med kvalitativa underlag.

Rekommendationer till Region Skåne

För Region Skåne kan ett värdefullt nästa steg vara att stödja kommunernas fortsatta utvecklingsarbete genom uppföljning, erfarenhetsutbyte och regional samordning.

- ***Följ upp kommunernas utvecklingsarbete.*** Genomför en kort gemensam avstämning våren 2027 av genomförda prioriteringar och organisatoriska förändringar, hur huvudmannaplanerna omsätts i praktiken och vilka utvecklingsbehov som kvarstår. Utgå från kommunernas berättelser, de gemensamma utvecklingsområdena och checklistan från septemberträffen. Upprepa skattningen hösten 2027 för att följa utvecklingen över tid, med särskild uppmärksamhet på de tidigare lägst skattade områdena.
- ***Fördjupa erfarenhetsutbytet kring konkreta arbetssätt.*** Låt kommunerna dela exempel på hur de förankrat vägledningsuppdraget hos rektorer och lärare, utvecklat uppföljningen och organiserat samverkan med arbetslivet. Lyft konkreta aktiviteter och arbetssätt från förskola till vuxenutbildning, med särskild uppmärksamhet på de

yngre åldrarna och hur en tydlig progression kan skapas genom utbildningskedjan. Synliggör aktiviteternas syfte, vad eleverna och de studerande ska få möjlighet att lära sig och utveckla samt hur aktiviteterna svarar mot deras behov. Dela både fungerande arbetssätt och utmaningar som återstår.

- ***Stärk kopplingen till regional kompetensförsörjning.*** Utveckla samverkan mellan de olika kommunernas studie- och yrkesvägledning, utbildningsplaneringen och arbetslivet. Skolverkets regionala planeringsunderlag och Region Skånes egna analyser av kompetensbehov kan utgöra gemensamma kunskapsunderlag för dialog om utbildningsutbud och arbetsmarknadens behov. Fördjupa erfarenhetsutbytet kring hur kommunerna omsätter denna kunskap i konkreta vägledningsaktiviteter som synliggör bristyrken, utbildningsvägar och arbetslivets möjligheter. På så sätt kan vägledningen stärka elevernas och de studerandes förståelse för sambandet mellan utbildning och arbetsliv, bidra till väl underbyggda studie- och yrkesval och på längre sikt till en bättre regional kompetensförsörjning.

Sammantaget visar kommunernas berättelser och deltagarnas reflektioner på en ökad medvetenhet om studie- och yrkesvägledningens strategiska betydelse och behovet av ett tydligare gemensamt ansvar. En central lärdom är huvudmannens och skolledningens ansvar för att skapa riktning, tydliggöra roller och säkerställa att arbetet genomförs och följs upp. Kommunerna befinner sig i olika faser, och hur de påbörjade förändringarna får genomslag behöver följas upp över tid. Genom ett långsiktigt ledningsarbete som stärker både organisationen och de elevnära insatserna kan fler barn, unga och vuxna ges bättre förutsättningar att utveckla valkompetens och göra väl underbyggda studie- och yrkesval. På längre sikt kan detta också bidra till Skånes kompetensförsörjning.

En plan blir inte levande för att den är skriven, utan för att någon ansvarar för att den används och följs upp.

Referenser

– Styrdokument, rapporter och medverkande vid våra träffar.

Skollag (2010:800)

Skolverket. (2018) (2025) Läroplan för förskolan

Skolverket. (2022). Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet

Skolverket. (2022). Läroplan för anpassade grundskolan

Skolverket. (2025). Läroplan för gymnasieskolan: Lgy25.

Skolverket (2025) Läroplan för anpassade gymnasieskolan

Skolverket (2012) (2025) Läroplan för vuxenutbildningen

Skolverket (2013). Allmänna råd. Arbetet med studie- och yrkesvägledning

Skolinspektionen. Studie- och yrkesvägledning i grundskolan, 2013:5

Skolinspektionen. Studie- och yrkesvägledning i undervisningen på yrkesprogram i gymnasie-skolan, 2019

Skolinspektionen. Grundskolor i kommuner med låg utbildningsnivå, åk 7-9 2023

Skolinspektionen. Lärares arbete med att tidigt motverka könsbundna val, åk 4-6 2024

Skolinspektionen. Studie- och yrkesvägledningen i komvux, 2025

Jämställdhetsmyndigheten. Val efter eget kön, 2022

Skolverket. Att välja för framtiden, kunskapsöversikt forskning för skolan 2020

Skolverket. Jag vet inte vad jag vill bli -eleverna om sina gymnasieval, 2024.

Region Skåne. Drawing the Future Skåne 2022-2024

Region Skåne. Från eldsjälar till system -STEM i Skåne 2026

Svenskt Näringsliv & Hej Syv. Fokus:Framtid -så kan studie-och yrkesvägledningen förbättras 2025

Region Skåne. Framtidens arbetskraft - Utveckling Skåne

Stort tack till alla medverkande som berikat våra träffar!

Norrköpings kommun, Avesta kommun, Stockholms universitet, Luleå kommun, Sundsvalls kommun, Projekt Destination Jobb – Competence, Varberg kommun, Falkenbergs kommun, Göteborgs stad Vägledningscentrum, Malmö universitet och Skolverket.

Region Skåne finns till för att alla som bor i Skåne ska må bra och känna framtidstro. Genom gränslösa samarbeten och omtanke skapas de bästa förutsättningarna för ett hälsosamt liv inom näringsliv, kollektivtrafik, kultur och hälso- och sjukvård i Skåne. Tillsammans gör vi livet mera möjligt.

Region Skåne >> https://www.skane.se/om-region-skane/

Regional utveckling >> https://www.skane.se/regional-utveckling-och-kultur/regional-utveckling/

Region Skåne
291 89 Kristianstad
Telefon: 044-309 30 00
utveckling.skane.se